

176589

T. C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN KENDİNİ - KABUL DÜZEYİNE
ANABABA TUTUMLARININ ETKİSİ

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

DOKTORA TEZİ

Sibel GÜNEYSU

ANKARA - 1986

T. C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN KENDİNİ - KABUL DÜZEYİNE
ANABABA TUTUMLARININ ETKİSİ

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

DOKTORA TEZİ

Sibel GÜNEYSU

Rehber Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Şule BİLİR

ANKARA - 1986

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
GİRİŞ.....	1
KONUyla İLGİLİ ÇALIŞMALAR	9
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	15
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	16
BULGULAR.....	26
TARTIŞMA.....	64
SONUÇ.....	73
ÖNERİLER.....	78
ÖZET.....	80
KAYNAKLAR.....	82
EKLER.....	I
Kendini Kabul Envanteri.....	I
Ana-Baba Tutumu Envanteri.....	XII
Kişisel Bilgi Formu.....	XXIII
Kendini Kabul Envanteri Cevap Kağıdı.....	XXV
Ana-Baba Tutumu Envanteri.....	XXVII
Öğrencilere Hitaben yazılan mektup.....	XXIX

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1 : Deneklerin Cinsiyetê Göre Dağılımları.....	26
Tablo 2 : Deneklerin Yaşá Göre Dağılımları.....	26
Tablo 3 : Deneklerin Kardeş Sayısına Göre Dağı- lamı.....	27
Tablo 4 : Deneklerin Kardeş Sırasına Göre Dağı- lımları.....	27
Tablo 5 : Deneklerin Aile Yapısına Göre Dağılımları.	28
Tablo 6 : Deneklerin Ailenin Gelir Düzeyine Göre Dağılımları.....	28
Tablo 7 : Deneklerin Anne ğrenim Düzeyine Göre Dağılımları.....	29
Tablo 8 : Deneklerin Baba ğrenim Düzeyine Göre Dağılımları.....	29
Tablo 9 : Deneklerin Yetiştiiği evreye Göre Dağılımları.....	30
Tablo 10: Deneklerin Kendini-kabul Düzeyine Göre Dağılımları.....	30
Tablo 11: Deneklerin Anne ve Baba Tutumlarından Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları.....	31
Tablo 12: Cinsiyetin Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi.....	32

Tablo 13 : Kardeş Sayısının Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi.....	33
Tablo 14 : Kardeş Sırasının Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi.....	34
Tablo 15 : Aile Yapısının Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi.....	35
Tablo 16 : Annelerin Öğrenim Düzeylerinin Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi..	36
Tablo 17 : Babaların Öğrenim Düzeylerinin Gençlerin KKD ne Etkisi.....	37
Tablo 18 : Yetiştikleri Çevrenin Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi.....	38
Tablo 19 : Cinsiyete göre Gençlerin KKD ne Anne Tutumunun Etkisi.....	39
Tablo 20 : Cinsiyete göre Gençlerin KKD ne Baba Tutumunun Etkisi.....	41
Tablo 21 : Kardeş Sayısına göre Gençlerin KKD ne Anne Tutumunun Etkisi.....	43
Tablo 22 : Kardeş Sayısına göre Gençlerin KKD ne Baba Tutumunun Etkisi.....	45
Tablo 23 : Kardeş Sırasına Göre Gençlerin KKD ne Anne Tutumunun Etkisi.....	47

Tablo 24 : Kardeş Sırasına göre Gençlerin KKD ne Baba Tutumunun Etkisi.....	49
Tablo 25 : Aile Yapısına göre Gençlerin KKD ne Anne Tutumunun Etkisi.....	51
Tablo 26 : Aile Yapısına göre Gençlerin KKD ne Baba Tutumunun Etkisi.....	53
Tablo 27 : Annelerin Öğrenim Düzeylerine göre Gençlerin KKD ne Anne Tutumunun Etkisi..	55
Tablo 28 : Babaların Öğrenim Düzeylerine göre Gençlerin KKD ne Baba Tutumunun Etkisi..	57
Tablo 29 : Yetiştikleri Çevreye Göre Gençlerin KKD ne Anne Tutumunun Etkisi.....	60
Tablo 30 : Yetiştikleri Çevreye Göre Gençlerin KKD ne Baba Tutumunun Etkisi.....	62

GİRİŞ

Günümüzde artık bağımsız davranabilen, yaratıcı, kendine güvenen, araştırmacı ve atılgan, sosyal yönden uyumlu, kaygı yaratıcı durumları denetleyebilen kişilere ihtiyaç olduğu ve ancak bu kişilerin oluşturduğu sağlıklı bir toplumun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşabileceği herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir.

Araştırmalar göstermektedir ki bu kişilik özelliklerinin gelişmesinde kendini kabul "self-acceptance" önemli bir ölçüttür. Ancak kendi ihtiyaç ve çabalarını, kendi olanak ve yetenekleri oranında kabullenebilen kişiler bu özelliklere sahip olabilmektedirler.

Yine araştırmalarla saptanmıştır ki benliğine saygısı düşük kişiler oldukça pasif ve çekingen, kendisiyle fazla ilgili, kaygılarını yenmede başarısız, kolayca bunalmaya düşebilen uyumsuz kişilerdir ve bu kişiler çoğunlukla çocuklarını reddeden, onlara soğuk ve sevgiden uzak davranan, aşırı beklentileri olan ya da tersine aşırı müsamahakar olan ve genellikle çocuk yetiştirme yöntemleri tutarsız olan anababaların yetiştirdiği kişilerdir. Çocuklarını kabul eden, seven ve onlara karşı daha demokratik davranan anababaların çocukları ise bağımsız, kendine güvenen, çevresi ile uyumlu ve benliğine saygısı yüksek kişiler olarak yetişmektedirler. Tüm bu özellikler kendini kabullenen bir kişinin özellikleri arasında sayılabilir.

Benlik kavramı ve kendini kabul belirli bir gelişim süreci içinde oluşur ve bu süreçte ailenin etkisi büyüktür(1, 2,3).

Kendini kabul Rogers'la danışma psikolojisinin önemli kavramlarından biri haline gelmiştir. Rogers kendini kabulü psikoterapide bir ilerleme ölçütü saymış(4), ve bu kavrama 1961'den sonra diğer araştırmacılar tarafından da gereken önem verilmiştir(5).

Combs ve Snygg'e göre uyumlu ve sağlıklı kimseler, kendisi ve yaşadığı çevre hakkında olumlu duygulara sahiptirler ve yaşadıkları dünyanın problemleriyle başa çıkabilecek bir güce sahip oldukları inancıyla davranmaktadırlar. Bu dünyada kendilerinin beğenildiği, istendiği ve kabul edildiği düşüncesi içindedirler. Böyle olumlu bir benlik tasarımı geliştirebilmek için birey hem başkaları tarafından kabul edilmeli hem de bazı alanlarda başarılı olmalıdır(6).

Kelley(1962) de Rogers, Combs ve Snygg gibi kendini kabul etmeyen kişilerin kendilerine saygılarının az olduğunu; kendini gerçekleştirme ihtiyacındaki bozulma ve doyum-suzluğun bir kaygı, suçluluk ve saldırganlık kaynağı haline gelebileceğini belirtmektedir(7).

Ruh sağlığı ölçütlerini; benliğe karşı olumlu tutum, gerçekçilik, kişilik bütünlüğü, yeterlilik, duygusal bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme olarak sıralayan Coleman (1964) benliğe karşı olumlu tutum kavramı içinde kendini

kabulü vurgulamış ve uygun benlik özdeşimi ile kişinin, kendinin güçlü ve güçsüz yanlarına gerçekçi bir gözle bakabilmesini bu kavram içinde açıklamıştır(8).

Menninger Vakfı klinik üyelerinin ruh sağlığı yerinde olan bir insanı betimlerken ileri sürdükleri 41 özellik arasında tüm üyelerin fikirbirliğine vardıkları; çeşitli doyum kaynaklarına sahip olma, baskı altında esnek davranma; kendi olanak ve sınırlılıklarını kabullenme; başkalarının duygularını gözönünde bulundurma; aktif ve verimli olma gibi özellikler içinde kendini kabul yine ön sıralarda yerini almaktadır. Uzmanlar bireyin kendi olanak ve sınırlılıklarını kabullenme konusunda, benlik hakkında gerçekçi bir algıya sahip olmayı temel olarak kendinden memnun olmaktan çok, daha fazlasına sahip olamadıkları durumda, sahip oldukları ile yetinme, onlarla birlikte olabilme ve onları kabullenme şeklinde bir açıklama getirmişlerdir(9).

Allport'da kendini kabule, kişinin olgunluğu ve normalliği konusunda ileri sürdüğü altı ölçütten biri olan duygusal güven ölçütü içinde yer vermektedir(10). Duygusal güven ölçütü; benliği kabul, hayal kırıklıklarına ve yetersizliklerine toleranslı olabilme, kendine güven, kolay depresyon ve saldırganlık duyguları içine düşmeme gibi kişilik özelliklerini kapsamaktadır.

Lane ve Beauchamp (1959), ergenlik yıllarından olgunlaşmaya geçişteki ölçütler içinde kendini tanıma, kendini kabullenmiş olma ve minimum utanma duygusuna sahip olmayı

önemli bulmakta ve genç yetişkinlik yıllarına kadar kendini kabul gibi bir gelişim görevinin başarılmış olması gerektiğine işaret etmektedirler(11).

Benlik tasarımının iki temel özelliğini olumlu ve olumsuz benlik tasarımı olarak gösteren Mc Candles(1967), genişlik, açıklık, gerçeklik, tutarlılık, esneklik gibi özelliklerin yanısıra kendini kabulü de altıncı benlik özelliği olarak belirtmekte ve üzerine çeşitli araştırmalar yapılması gereken önemli bir kavram olarak vurgulamaktadır(12).

Ruh sağlığını "kişinin kendi kendisiyle ve çevresiyle sürekli bir denge ve uyum içinde olmasıdır" şeklinde tanımlayarak, bu denge ve uyumun katı ve durağan bir nitelik taşımayıp, değişken bir denge ve esnek bir uyum olduğunu belirtmek gerektiğini söyleyen Yörükoğlu, ileriye sürdüğü uyum ölçütleri arasında kendini kabul'ün önemli ögesi olan kendine güven ve kendine saygıdan bahsetmekte ve şöyle demektedir: "Kişinin kendine güveni olmalıdır. Davranışlarını ve yeteneklerini gerçekçi olarak tartabilmelidir. Kendini başkalarının gözüyle de görebilmelidir. Yetenekleriyle orantısız bir üstünlük ya da aşağılık duygusu içinde olmamalıdır. Gerçeğe uygun bir özsaygısı olmalıdır"(13).

Birçok kişilik kuramcısı bireyin kendi kişiliğine yada özüne karşı geliştirdiği tutumların "önemli olan diğer kişilerden" (significant others)- anababalar, öğretmenler, arkadaşlar vb. gibi-etkilenerek kazanıldığını iddia etmek-

tedirler. Kişi kendisini bu önemli diğer kişilerin tanımladığı ve değerlendirdiği gibi tanımlayıp değerlendirecektir(14). Bu yüzden Sullivan "Öz'ün kişinin davranışlarına karşı çevresindekilerden gelen tepkilerle oluştuğu söylenebilir. Eğer çevreden gelen tepkiler oldukça zararlı ise öz dinamizm de zararlı olacaktır ve kötü, düşmanca değerleri de birlikte getirecektir" demiştir(15).

Çocuğun çevresindeki "en önemli kişiler" anababalardır (16,17).

Kendini kabulü danışma psikolojisinin önemli kavramlarından biri haline getiren Rogers'a göre kişinin psikolojik gelişimi çevresel etkenlerle, özellikle anababa tutumu ile yakından ilgilidir. Rogers özellikle hayatın ilk yıllarında iki ihtiyaca özel bir önem vermiştir. Bunlar "Olumlu Saygı" ve "Benlik Saygısı" ihtiyaçlarıdır. Bu ihtiyaçların her ikisi de bebeklikte öğrenilir. Bebeğin sevgiye ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın ilk doyum kaynağı ise bebeğin yakın çevresi özellikle annesidir. Bebek ancak anneyi hoşnut eden biçimde davrandığı zaman sevilir. Anneyi hoşnut etmeyen herhangi bir davranışı memnuniyetsizlik ve sevgi gösterisinin esirgenmesi şeklinde karşılık görür. Artık çocuk organizmanın ihtiyaçlarını doyumak ve geliştirmek için değil, annesini hoşnut etmek için çalışır. Zamanla kendisini annesinin gördüğü biçimde görmeğe, organizma için fizyolojik olarak doyum sağlayıcı olmasalar da anneyi hoşnut eden davranışları olumlu davranışlar olarak değerlendirmeye başlar. Artık davranışları doğal ihtiyaçları tarafından değil benliğe özümlemiş (Introjection) değer yargıları tarafından belirlenir.

Eğer çocuk olduğu gibi kabul edilir, davranışları diğer yetişkinleri hoşnut etmekten çok organizmanın gelişimini sağlaması açısından değerlendirilirse (değer için herhangi bir şart konmazsa) organizmanın fizyolojik ihtiyaçları ile çevre beklentileri ahenkli bir birlik teşkil eder ve kendini gerçekleştirme için uygun ortam yaratılmış olur (18).

Suinn ve Geiger (1965) de kendini kabulle, başkaları tarafından kabulün doğru ilişkili olduğunu belirtmişlerdir (19) ve 1963 de Backman ve arkadaşları kişinin sahip olduğu bir özelliğin, onun çevresindeki önemli kişilerin büyük bir çoğunluğu tarafından da aynı şekilde algılandığında, kişinin bu özelliğini değiştirmeye karşı direncinin de o kadar fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan kendinin sahip olduğu fakat önemli kişiler tarafından algılanmayan bir özelliği değiştirmesinin ise daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Buradaki temel düşünce kişinin kendini değerlendirmesinde, o özelliği algılayan kişinin "önemli" olup olmadığıdır (20).

Searles (1966), Fine ve Jennings (1965) ve Cernik ve Thompson (1966) un da araştırmalar sonucunda ortaya koydukları gibi, çocuğun yetiştiği çevrenin onun özdeşim hiyerarşisi ve öz saygısı (self-esteem) üzerine çok önemli etkisi vardır (21,22,23). Elkin (1958) kişilik gelişimini, etkileyen

birincil etken olarak aile ortamını ve çocuk yetiştirme şeklini vurgulamaktadır(24). Medinnes (1965) gençlerin özsaygılarının babalardan çok annelerin tutumlarından etkilendiğini belirtmiştir (25). Dignon (1965) ın çalışmaları Erikson'un, ilk yıllarda tek özdeşim objesi olan anne ile kurulan özdeşimin rolünün gençlerin kimlik formasyonunda çok büyük ölçüde önemli olduğuna dair kuramını desteklemektedir (26).

Bunun yanısıra çocuğun benlik kavramının oluşmasında ve şekillenmesinde babanın rolü de yadsınamaz (27). 1958 de Manis bir çocuğun kendine saygı düzeyinin anababasının çocuk için belirttiği saygı düzeyi ile yakından ilişkili olduğunu belirtmiştir (28). Aynı şekilde Davidson ve Lang (1960), Sham ve Dutton (1965), Brookover ve arkadaşları (1965) ve Mayers (1966) çocuğun davranışlarının "önemli kişilerin" beklentilerinin bir fonksiyonu olduğunu kuvvetle ileri sürmüşlerdir(29,30,31,32). Bir başka deyişle önemli kişilerin beklentilerinin özümlemesiyle kişinin kendi hakkındaki algısı oluşmaktadır.

Genel bir kural olarak, önemli kişinin çocuğun kendisini zayıf, yetersiz, kapasitesiz, değersiz, istenmeyen, sevilmeyen bir kişi olarak hissetmesini sağlayacak herhangi bir hareketinin benliği zedeleyeceği söylenebilir.

Anababaların bu basit kuralı hatırlamaları çok önemlidir"çocuklarına saygı duymalı ve güvenmelidirler ki çocuk-

ların kendilerine saygıları ve güvenleri gelişsin".

Anababaların bu konudaki önemine açıklık getiren bir başka araştırmacı da Coopersmith dir. Coopersmith kişinin kendini değerli bulmasına ve özsaygısının artmasına yol açacak üç durum belirtmiştir. Bunlardan birincisi, çocuğun ailesi tarafından sevildiğini ve ilgilenildiğini ve onu değerli biri olarak gördüklerini hissettiği" anababanın sıcaklığı" durumudur. İkincisi ise; çocuğun görüşlerine saygı duyulan ve çocuğun aile içinde bazı haklara sahip ve demokratik pozisyonda olduğu "saygıya dayanan eğitim" dir. Üçüncü durum ise "açıkca tanımlanmış sınırlamalar" dir. Burada söz konusu olan çocuğun ailesinin ondan başarı için yüksek beklentileri ve istekleri de olsa ailesinin önce onu düşündüklerini bilmesidir.

Bu üç durum bir araya gelerek genellikle olumlu saygı ve sevginin olduğu bir aile tutumunu ortaya çıkartmaktadır(33).

Sonuç olarak denilebilir ki ailenin duygusal havası ekonomik ve sosyal faktörlerden daha önemlidir ve düşük öz saygının oluşmasına neden olan duygusal baskı hem dezavantajlı hem de avantajlı ailelerde ortaya çıkabilir(34).

En kritik faktör çocuğun ailesinin onun hakkındaki görüşlerini nasıl algıladığıdır. Eğer anababalar çocuğa olumlu öz saygıyı kazandıracak bir ev çevresi sağlamak istiyorlarsa, çocuğa karşı sergiledikleri tutumlara önem vermeli ve bu tutumların çocuk tarafından nasıl algılandığı konusunda hassasiyetle durmalıdırlar(27).

KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Benlik kavramı düşüncesi son yıllarda kişilik kuramında önemle artan bir rol oynamaktadır. 1951 de Rogers kendini kabulü benlik kavramının bir yönü olarak vurgulamış ve bu konuda bir çok araştırmaya öncü olmuştur .

Bir çok araştırmacı kişinin kendini kabulü ile başkalarının onu kabulü arasındaki ilişkiyi araştırırken, bir kısım kişilik kuramcısı da bireyin kendini kabul düzeyinin ya da kendi kişiliğine karşı geliştirdiği tutumların anababalar, öğretmenler, arkadaşlar, vb. gibi "önemli olan diğer kişiler" den etkilenererek kazanıldığını iddia etmektedirler.

Bu konuda yapılan bazı araştırmalar aşağıda özetlenmektedir.

1952 de Mc Intyre ve 1955 de Fey'in yaptığı araştırmalarda kendini kabulle başkaları tarafından kabul arasında önemli bir ilişki bulunmamıştır(36,37).

Fakat Miyamoto ve Dornbush(1956) yüksek benlik kavramına sahip deneklerin düşük benlik kavramına sahip deneklerden daha fazla kabul gördüklerini bulmuşlardır(38).

Reese, 1961'de 4.,6., ve 8.sınıf çocuklarına 1958 de Lipsitt'in geliştirdiği Benlik-Kavramı ve İdeal Ben Skalasını ve iki Sosyometrik Skala uygulamıştır. Sonuçta özelliklerin yaşa ve cinsiyete göre önemli derecede farklılık yaratmadığını ve diğerleri tarafından kabulün, iyi arkadaşlar

tarafından kabulden çok benlik-kavramı ile ilişkili olduğunu bulmuştur(39).

1955 de Jourard ve Remy'nin yaptıkları araştırmada, psikolojik güvensizliğin, kişinin kendine verdiği olumsuz değer ve anababanın ona verdiği olumsuz değer, kişi tarafından algılanması ile ilişkili olduğu bulunmuştur(40).

Serot ve Teevan (1961) anababa-çocuk ilişkilerinin çocuk tarafından algılanma biçiminin çocuğun uyumunu etkilediğini belirtmişlerdir(41).

Stott 1939 da çocukların kabul edildikleri, güven duydukları ve çocuklarla anababa arasında bir uyumun söz konusu olduğu aile ortamından gelen adölesanların daha uyumlu, daha bağımsız ve kendileri hakkında olumlu düşüncelere sahip olduklarını anlaşmazlıkların hüküm sürdüğü ailelerden gelen adölesanların ise genellikle uyumsuz olduklarını bulmuştur(42).

Becker, Peterson, Luria, Shoemaker ve Helmes 1962 yılında yaptıkları çalışmada, anababada kısıtlayıcılık ve düşmanlık birlikte görüldüğünde; çocukta pasiflik, bağımlılık, sosyal yönden geri çekilme ve gizli düşmanlık gibi uyum problemlerinin ortaya çıktığını söylemişlerdir (43). Bu bulgular Kegan ve Moss(1962) tarafından da desteklenmektedir(44).

Dignon'un 1965 de yaptığı araştırmada benlik tasarımı ile anneyle özdeşim arasındaki ilişki Ericson'un psikososyal

kuramı çerçevesinde araştırılmış ve sonuçlar Ericson'un en erken özdeşim olan anne ile kurulan özdeşimin ergenlikteki benlik formasyonunda önemli olduğuna ait kuramını desteklemiştir(26).

1965 de benlik saygısının gelişiminde anababaların hayati önemi üzerine yapılan araştırmada Brookover ve arkadaşları anababaların çocuk hakkındaki algılamaları olumlu yönde değişince öğrencilerin kendilerini algılamalarının da olumlu bir biçimde değiştiğini ve aynı zamanda notlarının da yükseldiğini görmüşler ve öğrencilerin kendilerine saygılarının anababaların onlara ve yeteneklerine duyduğu saygının düzeyinden büyük ölçüde etkilendiği sonucuna varmışlardır. İkinci ilginç bulgu da anababanın etkisinin gençlik yıllarında da devam ettiği(31).

Thomas(1968) ve Coopersmith(1967) in bulguları da bu sonuçları desteklemektedir(45,46).

Ausubel ve Ausubel 1963 de, Crovetto, Fischer ve Boudreaux 1967 ve Hawk 1967 de yaptıkları araştırmalarda dezavantajlı çocukların benlik kavramlarının düşük benlik saygısı ve kendine değer vermeme ile karakterize olduğunu belirtmişlerdir(47,48,49).

Bununla birlikte Soares ve Soares 1969 da dezavantajlı ve avantajlı çocukların kendilerini algılamaları ile ilgili New England'da 4. ve 8. sınıf çocukları ile karşılaştırmalı bir çalışma yapmışlar ve dezavantajlı çocukların avantajlı çocuklara göre kendilerini algılamalarının genellikle daha

olumlu olduğunu belirtmişlerdir(34). Ailenin duygusal havası ekonomik ve sosyal faktörlerden daha önemlidir ve düşük benlik saygısının oluşmasına neden olan duygusal baskı hem dezavantajlı hem de avantajlı ailelerde ortaya çıkabilir.

Medinnus'un 1965 de yaptığı gençlerin kendilerini kabulleri ve anababalarını algılamalarına ilişkin çalışmada, kendilerini kabulleri ve uyumları yüksek olan gençlerin anababalarını seven ve ihmal etmeyen, reddetmeyen anababalar olarak algıladıkları görülmüştür. Deneklerin kendilerine saygıları babalardan çok annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkili bulunmuştur. Kendine saygı ölçümleri ile anababaların tutumlarının değerlendirilmesi arasındaki korelasyonlar erkeklerde kızlardan daha yüksek çıkmıştır(50).

Yine 1965 de Rosenberg'in yaptığı bir araştırmanın bulgularına göre ailesi tarafından fikirlerine ilgi gösterilen, ailesi ile ilgili işlere aktif olarak katılmaları teşvik edilen ergenlerde kendine güven ve değer verme duygusunun daha fazla olduğu saptanmıştır(51).

Sears, Maccoby ve Levin'in 1957 deki ve Sears'ın 1970'deki bulguları anababaların verdikleri değer ve gösterdikleri kabulün çocuğun kendine saygısını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir(55,56).

Kuzgun(1972), tarafından ülkemizde yapılan bir

araştırmada, ana baba tutumlarının bireylerin kendilerini gerçekleştirme düzeylerine etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular, içten sevgi ve geliştirici kontrol ile nitelenen demokratik anababa tutumunun kendini gerçekleştirmeyi olumlu, katı disiplin ve koşullu sevgi ile nitelenen otoriter anababa tutumunun ise olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur(18).

de Man (1981) tarafından orta sınıftan 36 beyaz genç yetişkin üzerinde yapılan araştırmada özerklik tanıyan ailelere sahip olan grubun kendini kabul düzeylerinin kontrol eden ailelere sahip gruptakilerden daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır(52).

Massad (1981) adölesanlar üzerinde, uyumun iki lt olan "kendini kabul" ve "arkadaşları tarafından kabul" ile cinsel kimlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Cinsiyet farklılıklarının kendini kabulle pozitif ilişkili faktörler olduğunu bulmuştur(53).

Kılıçcı (1981) nın niversite ğrencilerinin kendini kabllerini etkileyen bazı değişkenler konusunda 482 ğrenci üzerinde yaptığı çalışmada ailelerin genel tutumunu demokratik bulan ve kardeşleri arasında hiçbir ayırımın olmadığını söyleyen gençlerin kendini kabul puanlarının, ailelerini otoriter, ilgisiz ve tutarsız bulan ve kardeşleri arasında bir ayırımın olduğunu söyleyen genlerinkinden yüksek olduğunu ortaya koymuştur(57).

Jogawars(1982), algılanan benlik, ideal benlik ve sosyal benliği ölçmek için bir anket geliştirmiştir. Bu anket 13-20 yaş arasındaki 880 öğrenciye uygulanmış ve sonuçlar anababaları tarafından kabul edilen deneklerin kendilerine saygılarının reddedilenlerden daha yüksek olduğunu göstermiştir(54).

Olowu(1983) nun yaşları 14-17 arasındaki 314 İngiliz ve 372 Nijeryalı adölesanla yaptığı araştırmanın sonuçları, çocuk yetiştirme teknikleri ile çocukların benlik kavramı arasındaki ilişkiyi vurgulayan araştırmaları desteklemektedir(4).

ARAŞTIRMANIN AMACI

Kendisi ile barışık, çevresi ile uyumlu kişilerin girişken, daha başarılı ve içinde buldukları topluma daha yararlı kişiler oldukları günümüzde araştırmalarla saptanmış bir gerçektir. Gelişmekte olan ülkemizde bugün gençlere ve dolayısı ile onları sorunsuz ve üretken bir kuşak olarak yetiştirmeleri gereken anababalara ve eğitimcilere büyük görevler düşmektedir.

Bu nedenle bu araştırmada gençlerin kendini kabul düzeyleri ve anababalarının onlara karşı tutumları saptanmaya ve gençlerin kendilerini kabul düzeylerine anababa tutumlarının etkisi ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Aynı zamanda bu çalışmada gençlerin kendini kabul düzeylerine anababa tutumlarının etkisinin;

- Gençlerin cinsiyetlerine
- Gençlerin yaşlarına
- Ailedeki çocuk sayısına
- Gençlerin kardeşleri arasındaki sırasına
- Ailenin geniş ya da çekirdek aile olmasına
- Anne ve babanın öğrenim düzeylerine
- Ailenin gelir düzeyine
- İçinde yetiştiği çevreye göre

farklılık yaratıp yaratmadığı sorularına da cevap aranmaktadır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLAR

Araştırmada gençlerin kendini kabul düzeylerine anababa tutumlarının etkisi çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir.

Araştırmanın evreni ve örneklem seçimi

Bu araştırma H.Ü. Merkez kampüsündeki tüm fakülte ve yüksek okullara 1985-1986 güz döneminde başlayan tüm üniversite öğrencileri üzerinde yürütülmüştür.

Bu öğrencilerden aşağıdaki şartlara uygun olanlar örnekleme oluşturmuşlardır:

- Parçalanmamış aileden olmak,
- Annesi babası yaşıyor olmak,
- Herhangi bedensel özüre sahip olmamak,
- Üniversitede ilk senesi olmak,
- Yabancı uyruklu olmamak,

Bu şartlara uymayan aynı sınıftaki öğrenciler ise diğer çocuklar ve kendileri tarafından herhangi bir yanlış anlaşılmaya maruz kalmamaları açısından ankete katılmışlardır; fakat onlardan elde edilen veriler değerlendirmeye katılmamıştır.

Deneklerde aranılan özellikler kısaca şöyle açıklanabilir:

Aile Durumu: Parçalanmış aileden olmak ya da anababadan

birinin veya her ikisinin birden hayatta olmamasının gençlerin kendilerini kabul düzeylerini önemli derecede etkileyeceği düşünülmüştür(3).

Bu nedenle söz konusu etmenlerin etkileri gözönünde bulundurularak araştırmaya katılan öğrencilerin parçalanmamış ailelerden gelmesine ve anababalarının yaşıyor olmasına önem verilmiştir.

Sağlık Durumu: Bedensel özürlerin gençlerin kendilerini kabul düzeylerine etkisi detaylı olarak incelenmesi gereken ayrı bir araştırma konusu olarak görüldüğünden, bu araştırmaya bedensel özürü bulunmayan ve aşırı bir sağlık sorunu olmayan gençler alınmıştır.

Sınıf Sınırlaması: Araştırmaya üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin alınmasının nedeni aile çevresinin halen etkisi altında bulunmaları ve üniversite ortamının henüz kendilerini kabul düzeylerini etkilemediği düşüncesidir.

Bu nedenle araştırmanın verileri okulun açılış tarihinden itibaren ilk iki ay içerisinde toplanmıştır.

Yabancı Uyruklu Olmamak: Farklı ülkelerdeki çocuk yetiştirme şekilleri de farklı olacağından ve kültürel değerlerde çeşitli farklılıkların kendini kabulü değişik yönlerde etkileyebileceğinden ve soruları yorumlamada lisan güçlüğü çekeceklerinden bu araştırmaya yabancı uyruklu gençler dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada gençlerin kendini kabul düzeylerini ölçmek için Kılıçcı'nın 1981'de geliştirdiği geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış olan "Kedini-Kabul Envanteri" kullanılmıştır(Kılıçcı,1985) (Ek 1). Gençlerin anababalarının onlara karşı tutumlarını saptamak için ise Kuzgun'un 1972'de, Brunkan ve Crites (1964)'in Aile İlişkileri Envanterinden (Family Relations Enventory) yararlanarak Türk Gençleri için geliştirdiği geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış olan "Ana-Baba Tutumu Envanteri" kullanılmıştır(Kuzgun, 1972) (Ek 2).

Ayrıca gençlerin kendileri ve aileleri ile ilgili bazı bilgilerin toplanabilmesi için bir Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır(Ek 3).

Kendini-Kabul Envanteri Hakkında Genel Bilgiler

Kendini-Kabul Envanteri Ölçütleri

Kendini-Kabul Envanteri 10 ölçüt üzerine geliştirilmiş ve bu ölçütler içinde yeralan 126 kritik davranıştan oluşmuştur. Bu ölçütler ve bu ölçütlerin herbirinin kapsadığı envanter maddeleri aşağıda belirtilmiştir.

		<u>Envanterde</u>
ÖLÇÜT	I Kendini bazı konularda yeterli sayma ve bazı yaşam sorunlarını kendine göre çözmede başarılı olacağına inanma .	1-12.madde- ler
ÖLÇÜT	II Kendi davranışlarının sorumluluğunu kabullenme .	13-25.mad- deler
ÖLÇÜT	III Kolaylıkla suçluluk ve pişmanlık duygularına kapılmama .	26-36.madde- ler
ÖLÇÜT	IV Aşırı ölçüde mahcupluk ve utangaçlık göstermeme .	37-51.madde- ler
ÖLÇÜT	V Kendi değer ve inançlarına uygun yaşama .	52-63.madde- ler
ÖLÇÜT	VI Kendi beden ve fizik yapısını kabullenme .	64-76.madde- ler
ÖLÇÜT	VII Kendi cinsiyetini kabullenme .	77-85.madde- ler
ÖLÇÜT	VIII Kendini başkalarının kabul ettiğine inanma .	86-100.madde- ler
ÖLÇÜT	IX Kişiliğinde bazı olumlu ve değerli yanların bulunduğuna inanma .	101-117.mad- deler
ÖLÇÜT	X Olumlu yönleri kadar olumsuz yönle- rini de kişiliğinin bir parçası sayma .	118-126.mad- deler

Kendini-Kabul Envanterinin Cevaplanması

Kendini-Kabul Envanterinin cevaplanmasında ayrı bir cevap kağıdı kullanılmaktadır (Ek 4). Envanteri cevaplayan kimse önce her maddede belirlenen niteliğe sahip olup olmadığı konusunda kendi kendine bir karara varacak sonra da bu kararını sadece EVET/HAYIR sütunlarından birine yönelmekle belirleyecektir. Daha sonra da cevaplamayı yapan kişinin envanter maddesiyle ilgili kişilik özelliğinden ne ölçüde kendinden memnun ya da şikayetçi olduğunu belirlemesi için EVET ya da HAYIR sütunlarının altında bulunan "Memnunum (M), Şikayetçi değilim (Şd), Şikayetciyim (Ş), Mutsuzum (Ms)" için ayrılan cevap aralıklarından birisini işaretlemesi gerekmektedir. Böylece her envanter maddesiyle ilgili cevap, iki aşamalı bir kararı gerektirmekte fakat tek bir cevap aralığının karalanması ile verilmektedir.

Kendini-Kabul Envanterinin Puanlaması ve Yorumu

Kendini-Kabul Envanterinin Ruh Sağlığı uzmanlarınca sağlıklı kişilik özelliği sayılabilecek biçimde düzenlenmiş iki sayfalı bir "Uyum Anahtarı" bulunmaktadır. Bu anahtarla "Sağlıklı Kendini-Kabul Puanı" elde edilmektedir. Bu puan ise sadece anahtara göre EVET veya HAYIR sütunlarından birinin kendimden "Memnunum" anlamına gelen M'leri ile kendimden "Şikayetçi değilim" anlamına gelen Şd'lerin ağırlıklı toplamıdır. Bu toplamada her iki M'ye iki ağırlık verilirken her Şd'ye bir ağırlık verilmektedir.

Ayrıca bu envanter danışma grupları gibi küçük gruplar

üzerinde kullanıldığında farklı hesaplamalarla çarpık "Kendini-Kabul" ve "Kendinden Hoşnutsuzluk" puanları da bulunabilir. Fakat bu araştırmada araştırmannın amacına daha uygun olduğu ve büyük bir grup üzerinde çalışıldığı için "Sağlıklı Kendini-Kabul" puanları ölçüt olarak kullanılmıştır.

Kendini kabul puanlarının yüzdelik normları çıkarılır ve bireysel puanlar kendi yüzdelik sıralarına göre değerlendirilir(58).

Ana-Baba Tutumu Envanteri Hakkında Genel Bilgiler

Anababa Tutumu Envanteri Demokratik, otoriter ve ilgisiz olmak üzere üç ayrı anababa tutumunu ortaya çıkartmak üzere hazırlanmış 120 ifadeden oluşmaktadır.

Ana-baba Tutumu Envanterinin Cevaplanması

Ana-baba Tutumu Envanterinin cevaplamasında ayrı bir cevap kağıdı kullanılmaktadır(Ek 5). Her bir cevap için Anne(A), Baba(B), ikiside(I), Hiçbiri(H) şıkları yer almaktadır. Envanteri cevaplayan kimse ifadeyi okuduktan sonra, bu ifade annesinin tipik davranışı ise "A" yı, babasının tipik davranışı ise "B" yi, ikisinin birden tipik davranışı ise "I" yi işaretliyecektir. Eğer davranış ne annelerinin ne de babalarının tipik davranışı değilse, yani hiçbirine uymuyorsa "H" şikkını işaretliyecektir. Böylece bir davranış ya da tutum ifadesine dört şekilde tepkide bulunma olanağı sağlamaktadır.

Ana-baba Tutumu Envanterinin Puanlaması ve Yorumu

Herbir cevap kağıdını değerlendirebilmek için cevap kağıdının üstüne Anne ve Baba haneleri yazılmış ve onların altına da üç ayrı tutumu simgeleyen D (Demokratik), O (Otoriter), İ (İlgisiz) harfleri yazılmıştır. Eğer denek demokratik bir tutumu belirten bir ifade için "A" şikkını işaretlemişse Anne hanesindeki D harfinin altına bir çentik atılmakta, "B" şikkını işaretlemişse Baba hanesindeki D harfinin altına bir çentik atılmakta, "İ" şikkını işaretlemişse hem Anne hem de Baba hanelerindeki D harflerinin altına birer çentik atılmaktadır. Eğer "H" şikkı işaretlenmişse çentiklenmemektedir. Böyle bir çeteleme sonucunda hem anne hem de baba için üçer ayrı tutum puanı çıkmaktadır. Yani her bir denek için 0 ile 40 arasında değişebilen altı ayrı toplam puan elde edilmektedir. Böylece her denek anne için üç ayrı tutum puanına, baba için de üç ayrı tutum puanına sahip olmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu Hakkında Genel Bilgi

Bu araç araştırmaya katılan kişinin kendisi ve ailesi ile ilgili 14 sorudan oluşmaktadır.

Sorular şunları içermektedir:

Deneğin cinsiyeti, yaşı, kaçınıcı çocuk olduğu, ailede kaç çocuk olduğu, anne ve babanın sağ olup olmadığı, öz mü üvey mi oldukları, evde anne baba haricinde başka yetişkin olup olmadığı, anne ve babanın öğrenim düzeyleri ve

ailenin aylık gelir düzeyi, deneğin şimdiye kadar içinde yetiştiği çevre.

Denekten soruları okuyup kendisi ve ailesi için uygun bulduğu cevabı işaretlemesi beklenmektedir.Yalnızca ailenin gelir düzeyi ile ilgili soru açık uçlu bırakılmıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırma ile ilgili bilgiler 1985-86 öğretim yılı Güz s0mestresinin ilk iki ayında toplanmıştır. Verilerin toplanması araştırmacı dahil 0ç kişi tarafından yapılmıştır. Uygulama beraberliği sağlama açısından araştırmacı veri toplanan sınıfların 0ęrencilerine bir mektup yazmıştır(Ek 6). araştırmacının veri topladığı sınıflarda bu mektup s0zel olarak ağıklanmış, başka uygulayıcıların gittiği sınıflarda bu mektup aynen okunmuştur. Uygulama beraberliğinin sağlanabilmesi için araştırmacıya yardımcı olan kişilerin, 0ęrencilerle kolay yakınlık kurabilecek nitelikte olmalarına 0zellikle 0nem verilmiştir.

0ęrencilere hitaben yazılan mektupta araştırmanın amacı ve ne t0r bilgiler toplanacağı belirlenmiştir. 0ęrencilerin, envantere verecekleri cevaplarda daha açık ve samimi olmalarını sağlamak amacı ile 0ęrenciler cevap kağıtlarına gerçek kimliklerini yazıp yazmama konusunda serbest bırakmıştır. Ayrıca bu bilgilerin hiç kimseye hiç bir nedenle aıklanmıyacağı mektupta ve KKE'nin açıklamasında iyice

vurgulanmıştır.

Öğrencileri güdülemek amacı ile envanterden elde edilecek puanların 1985-86 Bahar s0mestresi sonunda isterlerse kendilerine bildirileceği s0ylenmiştir. Bu durumun 0đrencileri bir hayli g0d0lediği ve Bahar s0mestresi sonunda araştırmacıyı g0rmeye ve konuşmaya ilgi g0sterdikleri g0zlenmiştir.

Bilgi toplanırken 0nce envanterlerin nasıl cevaplanacağı konusunda envanterlerin başına konulan açıklama uygulayıcı tarafından okunmuş ve cevaplamada anlaşılmıyan durumlar olursa uygulama sırasında uygulayıcıyı yavaşca çağırmaları ve sormaları tembih edilmiştir. Uygulama sırasında 0đrencilerin envanterleri dikkatle cevapladıkları, her grupta b0y0k bir çoğunluğun çalışmalarını ortalama bir buçuk saate bitirdikleri g0zlenmiştir.

Kalabalık olan sınıflar birkaç sınıfa b0l0nd0đ0nden (0rnek olarak 300 kişi olan Tıp 0đrencileri 10 hazırlık sınıfına b0l0nm0ştir) bilgi toplamak 0zere toplam 30 sınıfa girilmiştir. Her sınıftaki uygulama ortalama 90 dakika s0rd0đ0ne g0re t0m uygulama ortalama olarak 270 saatle tamamlanmiştir.

0đrencilere kişisel bilgi formları ile envanterlerin cevap kağıtları veri toplama sırasında birbirlerine iğnelenmiş şekilde verilmiş ve her 00n0n 0zerine de aynı kod numarası yazılmıştır. Bu nedenle daha sonra herhangi bir

karşılık ortaya çıkmamıştır.

Bilgi toplama sırasında öğrencilerden hem envanterleri hem de kişisel bilgi formunu doldurmaları istendiği halde bazı öğrenciler bunlardan birini cevaplamamış, bazıları ise cevap kağıtlarının birer yüzünü cevaplamışlardır. Bu tür cevaplamalar, veriler değerlendirilirken işlem dışı bırakılmıştır. Böylece araştırmaya katılan deneklerin 772 sinden toplanan veriler değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler araştırmacı tarafından veri kodlama kağıdına kodlanıp, bilgisayar operatörü tarafından bilgisayara yüklenmiş ve istatistik uzmanı tarafından tabloların istatistiksel değerlendirilmesi yapılmıştır. Tablolar çalışılan gruba betimleyici ve gençlerin kendini kabul düzeyini etkilediği düşünülen çeşitli faktörlerin etkinlik derecelerini ortaya koyan yüzde tabloları olarak düzenlenmiştir. Bu faktörlere göre kendini kabul düzeyindeki farklılıklar ve yine bu faktörlerle birlikte anne, baba tutumuna göre kendini kabul düzeyindeki farklılıklar khi-kare testi ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu araştırmanın amacı, çeşitli değişkenlere göre gençlerin kendini kabul düzeyindeki farklılıkları incelemek ve yine bu değişkenlerle birlikte anne ve baba tutumlarının gençlerin kendini kabul düzeyine etkisini araştırmaktır.

Bu amaçla toplanan bilgiler istatistiksel olarak analiz edilmiş ve bulgular aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1: Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kız	477	61.8
Erkek	295	38.2
Toplam	772	100.0

Tablo 1'de de görüldüğü gibi deneklerin %61.8 kız, %38.2 ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Sayı	%
16-20 Yaş	697	90.3
21-25 Yaş	75	9.7
Toplam	772	100.0

Tablo 2'de görüldüğü gibi deneklerin %90.3'ü 16-20 yaşlar arasında %9.7 si ise 21-25 yaşlar arasındadır.

Tablo 3: Deneklerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Sayı	%
Tek	23	3.0
2-3 Kardeş	401	51.9
4 ve üstü Kardeş	348	45.1
Toplam	772	100.0

Tablo 3'de deneklerin %3 ünün tek çocuk, %51.9 unun 2-3 kardeşli ve %45.1 inin de çok kardeşli olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Deneklerin Kardeş Sırasına Göre Dağılımı

Kardeş Sırası	S	%
İlk çocuk	294	38.1
Ortanca çocuk	287	37.2
Son çocuk	191	24.7
Toplam	772	100.0

Tablo 4 deneklerin %38.1 inin ailesinin ilk çocuğu, %37.2 sinin ailesinin ortanca çocuğu %24.7 sinin de ailesinin son çocuğu olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Deneklerin Aile Yapısına Göre Dağılımı

Aile Yapısı	Sayı	%
Çekirdek aile	194	25.1
Geniş aile	578	74.9
Toplam	772	100.0

Tablo 5'de deneklerin %25.1'inin çekirdek, %74.9'unun ise geniş ailelerden geldiği görülmektedir.

Tablo 6: Deneklerin Ailenin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	Sayı	%
Alt	79	10.2
Orta	657	85.1
Üst	36	4.7
Toplam	772	100.0

Tablo 6'da deneklerin %10.2'sinin alt, %85.1'inin orta ve %4.7'sinin de üst gelir düzeyindeki ailelerden geldiği görülmektedir.

Tablo 7: Deneklerin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımı

Anne Öğrenim Düzeyi	Sayı	%
Okur yazar olmayan	150	19.4
İlk öğrenim yapmış	389	50.4
Orta öğrenim yapmış	165	21.4
Yüksek öğrenim yapmış	68	8.8
Toplam	772	100.0

Tablo 7'de de görüldüğü gibi deneklerin %19.4 ü okur yazar olmayan, %50.4 ü ilk öğrenim yapmış, %21.4 ü orta öğrenim yapmış, %8.8 i yüksek öğrenim yapmış annelere sahiptirler.

Tablo 8: Deneklerin Baba Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımı

Baba Öğrenim Düzeyi	Sayı	%
Okur yazar olmayan	18	2.4
İlk öğrenim yapmış	336	43.6
Orta öğrenim yapmış	211	27.4
Yüksek öğrenim yapmış	197	25.6
Toplam	772	100.0

Tablo 8 de deneklerin %2.4 ünün okur-yazar olmayan, %43.6 sının ilk öğrenim yapmış, %27.4 ünün ortaöğrenim yapmış %25.6 sının da yüksek öğrenim yapmış babalara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 9: Deneklerin Yetiştiiği Çevreye Göre Dağılımı

Yetiştiiği Çevre	Sayı	%
Köy	39	5.0
Kasaba	119	15.4
Şehir	397	51.4
Metropolitan	217	28.2
Toplam	772	100.0

Tablo 9 deneklerin %5.0 inin köyde, %15.4 ünün kasabada, %51.4 ünün şehirde ve %28.2 sinin de metropolitan şehirde yetiştikleri görülmektedir.

Tablo 10: Deneklerin Kendini Kabul Düzeyine Göre Dağılımı

Kendini Kabul Düzeyi	Puan Aralıkları	Sayı	%
Düşük	026-099	116	15.0
Ortanın altı	100-118	75	9.8
Orta	119-134	105	13.6
Ortanın üstü	135-149	116	15.0
Yüksek	150 ve üstü	360	46.6
Toplam		772	100.0

Tablo 10 deneklerin %15.0 inin KKD nin düşük, %9.8 inin KKD nin ortanın altı, %13.6 sınıfın KKD nin orta, %15.0 inin KKD nin ortanın üstü ve %46.6 sınıfın KKD nin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 11: Deneklerin Anne ve Baba Tutumlarından Aldıkları Puanlara Göre Dağılımı

Anne Tutumları			Baba Tutumları		
Demokratik	Sayı	%	Demokratik	Sayı	%
0-15 puan	114	14.8	0-15 Puan	180	23.3
16-25 puan	365	47.3	16-25 Puan	355	46.0
26+ puan	293	37.9	26+ Puan	237	30.7
Toplam	772	100.0	Toplam	772	100.0

Otoriter			Otoriter		
0-15 Puan	720	93.3	0-15 Puan	704	91.2
16-25 Puan	51	6.6	16-25 Puan	68	8.8
26+ Puan	1	0.1	26+ Puan	0	0.0
Toplam	772	100.0	Toplam	772	100.0

İlgisiz			İlgisiz		
0-15 Puan	755	97.8	0-15 Puan	738	95.6
16-25 Puan	17	2.2	16-25 Puan	33	4.3
26+ Puan	0	0.0	26+ Puan	1	0.1
Toplam	772	100.0	Toplam	772	100.0

Tablo 11 de görüldüğü gibi anne ve babanın demokratik tutumunu ölçen sorulardan 0-15 arası puan alan denekler anne için %14.8, baba için %23.3 iken, bu durum otoriter tutumu ölçen sorular için sırasıyla %93.3 ve %91.2, ilgisiz tutum içinse %97.8 ve 95.6 dir. Anne ve babanın demokratik tutumunu ölçen sorulardan 26 ve üstü puan alan denekler anne için %37.9, baba için %30.7 iken, bu durum otoriter tutumu ölçen sorular için sırasıyla %0.1 ve %0, ilgisiz tutum içinse %0 ve %0.1 dir.

Yukarıda da görüldüğü gibi yaş ve gelir düzeyi ile ilgili dağılım tablolarında dağılımların büyük bir kısmı tek grupta toplandığından (Tablo 2 ve tablo 6) ileride KKD ni etkileyebileceği düşünülen değişkenlerle yapılan istatistiksel analizlere bu değişkenler katılmamıştır.

Aynı şekilde tablo 11 de de görüldüğü gibi tutumlar konusunda yalnızca Demokratik tutumda homojen bir dağılım görüldüğünden istatistiksel analizlere yalnızca Ana-baba Tutumu ölçeğinin bu kısmından elde edilen veriler katılmıştır.

Tablo 12: Cinsiyetin Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi

KKD	Cinsiyet					
	Kız		Erkek		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	95	19.9	98	32.2	193	25.0
Orta	152	31.9	67	22.7	219	28.4
Yüksek	230	48.2	130	44.1	360	46.6
Toplam	477	100.0	295	100.0	772	100.0

$$\chi^2_1 = 18.96$$

P<0.05 önemli

$$\chi^2_2 = 1.85$$

P>0.05 önemsiz

Gençlerin Kendini-Kabul düzeyinde (KKD) cinsiyete göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.01$). Daha sonra farklılığı yaratan en büyük χ^2 değerine sahip olan KKD düşük grup çıkarılıp, kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmış ve gruplararası fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$).

Kızlarda KKD düşük olanlar %19.9 iken erkeklerde bu oran %32.2 dir.

Tablo 13: Kardeş Sayısının Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi

KKD	Kardeş Sayısı							
	Tek Çocuk		2-3Kardeş		Çok Kardeş		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	6	26.1	84	20.9	103	29.6	193	25.0
Orta	5	21.7	108	26.9	106	30.5	219	28.4
Yüksek	12	52.2	209	52.2	139	39.9	360	46.6
Toplam	23	100.0	401	100.0	348	100.0	772	100.0

$$\chi_1^2 = 12.85$$

$P < 0.05$ önemli

$$\chi_2^2 = 1.50$$

$P > 0.05$ önemsiz

Gençlerin Kendini-Kabul düzeyinde kardeş sayısına göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra farklılık yaratan KKD yüksek grup (en büyük χ^2 değerine sahip) çıkarılıp, kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmış ve

gruplar arası fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$).

Tek çocuk ve 2-3 kardeşi olan gençlerin her ikisinin de %52.2 sinin KKD yüksekken, çok kardeşi olan gençlerin %39.9 unun KKD' nin yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 14: Kardeş Sırasının Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi

KKD	Kardeş Sırası						Toplam	
	İlk Çocuk		Ortanca Çocuk		Son Çocuk		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Düşük	66	22.4	76	26.5	51	26.7	193	25.0
Orta	74	25.2	96	33.4	49	25.7	219	28.4
Yüksek	154	52.4	115	40.1	91	47.6	360	46.6
Toplam	294	100.0	287	100.0	191	100.0	772	100.0

$$\chi^2_1 = 10.18 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi^2_2 = 1.19 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

Gençlerin KKD' nde kardeş sırasına göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra farklılık yaratan KKD yüksek olan grup (en büyük χ^2 değerine sahip) çıkarılıp, kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$).

Ortanca ve son çocuk olan gençlerin sırasıyla %40.1'inin ve %47.6 sinin KKD yüksekken, ilk çocuk olan gençlerin %52.4 ünün KKD yüksektir.

Tablo 15: Aile Yapısının Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi

KKD	Aile Yapısı				Toplam	
	Çekirdek Aile Sayı	Aile %	Geniş Aile Sayı	Aile %	Sayı	%
Düşük	68	35.1	125	21.6	193	25.0
Orta	60	30.9	159	27.5	219	28.4
Yüksek	66	34.0	294	50.9	360	46.6
Toplam	194	100.0	578	100.0	772	100.0

$$\chi^2_1 = 19.91$$

P<0.05 önemli

$$\chi^2_2 = 6.57$$

P<0.05 önemli

Aile yapısının gençlerin KKD' nde her üç grupta da istatistiksel olarak önemli bir farklılık yarattığı görülmektedir (P<0.05).

Tablo 16: Annelerin Öğrenim Düzeylerinin Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi

KKD	Annenin Öğrenim Düzeyi									
	Okur-yazar Olmayan		İlkokul Mezunu		Orta Öğrenim Yapmış		Yük.Ok. Mezunu		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	50	33.3	102	26.2	32	19.4	9	13.2	193	25.0
Orta	50	33.3	121	31.1	34	20.6	14	20.6	219	28.4
Yüksek	50	33.3	166	42.7	99	60.0	45	66.2	360	46.6
Toplam	150	100.0	389	100.0	165	100.0	68	100.0	772	100.0

$$\chi^2_1 = 36.41$$

P<0.05 Önemli

$$\chi^2_2 = 6.45$$

P>0.05 Önemsiz

Gençlerin KKD' nde annelerinin öğrenim düzeylerine göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (P<0.05). Daha sonra farklılığı yaratan KKD yüksek olan grup (en büyük χ^2 değerine sahip) çıkarılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arası fark önemli bulunmamıştır (P>0.05).

Annesi okuryazar olmayanların %33.3'ü, ilkokul mezunu olanların %42.7 si, orta öğrenim yapmış olanların %60.0'ı ve yüksek okul mezunu olanların %66.2 sinin KKD yüksektir.

Tablo 17: Babaların Öğrenim Düzeylerinin Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi

KKD	Okuryazar olmayan		Babanın Öğrenim Düzeyi				Yük.Öğ. mezunu		Toplam	
	Sayı	%	İlkokul Mezunu Sayı	%	Orta öğrenim Yapmış Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	12	66.7	97	28.9	52	23.5	32	16.2	193	25.0
Orta	5	27.8	104	30.9	69	31.2	41	20.8	219	28.4
Yüksek	1	5.5	135	40.2	100	45.3	124	63.0	360	46.6
Toplam	18	100.0	336	100.0	221	100.0	197	100.0	772	100.0

$$\chi^2_1 = 46.98 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi^2_2 = 5 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

Gençlerin KKD nde babalarının öğrenim düzeylerine göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra bu farklılığı yaratan en büyük χ^2 değerine sahip KKD yüksek olan gruplar çıkarılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmış ve gruplar arası fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$).

Babaları okuryazar olmayan gençlerin %5.5'inin, ilkököl mezunu olanların %40.2'sinin, orta öğrenim yapmış olanların %45.3'ünün ve yüksek okul mezunu olanların %63.0'ünün KKD' nin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 18: Yetiştikleri Çevrenin Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Etkisi

KKD	Gençlerin Yetiştikleri Çevre									Toplam Sayı %	
	Köy Sayı	%	Kasaba Sayı	%	Şehir Sayı	%	Metropo- litan Sayı	%			
Düşük	20	51.3	40	33.6	83	20.9	50	23.1	193	23.0	
Orta	6	15.4	43	36.1	117	29.5	53	24.4	219	28.4	
Yüksek	13	33.3	36	30.3	197	49.6	114	52.5	360	46.6	
Toplam	39	100.0	119	100.0	397	100.0	217	100.0	772	100.0	

$$\chi_1^2 = 34.22$$

P<0.05 önemli

$$\chi_2^2 = 12.25$$

P<0.05 önemli

Gençlerin KKD' nde yetiştikleri çevreye göre farklılık tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (P<0.05).

Tablo 19: Cinsiyete Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Anne Tutumunun Etkisi

KKD	KIZLAR						ERKEKLER								
	ANNE TUTUMU			ANNE TUTUMU			ANNE TUTUMU			ANNE TUTUMU					
	0-15	16-25	26+	Toplam	0-15	16-25	26+	Toplam	0-15	16-25	26+	Toplam			
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Düşük	25	36.8	48	22.5	22	11.2	95	19.9	25	54.3	58	15	15.5	98	33.2
Orta	21	30.9	81	38.0	50	25.5	152	31.9	12	26.1	34	21	21.6	67	22.7
Yüksek	22	32.3	84	39.5	124	63.3	230	48.2	9	19.6	60	61	62.9	130	44.1
Toplam	68	100.0	213	100.0	196	100.0	477	100.0	46	100.0	152	97	100.0	295	100.0

$$\chi^2_1 = 39.06$$

P<0.05 önemli

$$\chi^2_1 = 31.58$$

P<0.05 önemli

$$\chi^2_2 = 16.30$$

P<0.05 önemli

$$\chi^2_2 = 7.78$$

P<0.05 önemli

Cinsiyete göre gençlerin kendini-kabul düzeyine anne tutumunun etkisini araştırmak üzere yapılan khi-kare analizleri sonucunda kızların kendini kabul düzeyinde anne tutumuna göre gruplar arası farklılık tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur($P<0.05$).

Erkekler için de aynı durum geçerlidir. Erkeklerin kendini kabul düzeyinde de anne tutumuna göre fark tüm gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P<0.05$).

Tablo 20: Cinsiyete Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Baba Tutumunun Etkisi

	KIZLAR						ERKEKLER									
	BABA TUTUMU			BABA TUTUMU			BABA TUTUMU			BABA TUTUMU						
	0-15	16-25	26+	Toplam	0-15	16-25	26+	Toplam	0-15	16-25	26+	Toplam				
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Düşük	36	28.8	47	20.8	12	9.5	95	19.9	29	52.7	49	38.0	20	18.0	98	33.2
Orta	42	33.6	79	35.0	31	24.6	152	31.9	14	25.5	27	20.9	26	23.4	67	22.7
Yüksek	47	37.6	100	44.2	83	65.9	230	48.2	12	21.8	53	41.1	65	58.6	130	44.1
Toplam	125	100.0	226	100.0	126	100.0	477	100.0	55	100.0	129	100.0	111	100.0	295	100.0

$$X_1^2 = 26.56 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$X_1^2 = 27.02 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$X_2^2 = 11.00 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$X_2^2 = 5.76 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

Cinsiyete göre gençlerin kendini-kabul düzeyine baba tutumunun etkisini araştırmak üzere yapılan khi-kare analizleri sonucunda, kızların kendini-kabul düzeyinde baba tutumuna göre gruplar arası fark tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur($P < 0.05$).

Erkeklerin kendini-kabul düzeyinde baba tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur($P < 0.05$). Daha sonra farkı yaratan KKD düşük grup (en yüksek χ^2 değerine sahip) çıkartılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmış ve gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmış ve gruplar arası fark önemli bulunmamıştır($P > 0.05$). Kendini-kabul düzeyi düşük erkekler baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %52.7 sini, 26 ve üstü puan alanların ise %18 ini oluşturmaktadır.

Tablo 21: Kardeş Sayısına Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Anne Tutumunun Etkisi

KKD	TEK ÇOCUK						ÇOK KARDEŞ					
	ANNE TUTUMU			ANNE TUTUMU			ANNE TUTUMU			ANNE TUTUMU		
	0-15 Sayı %	16-25 Sayı %	26+ Sayı %	Toplam Sayı %	0-15 Sayı %	16-25 Sayı %	26+ Sayı %	Toplam Sayı %	0-15 Sayı %	16-25 Sayı %	26+ Sayı %	Toplam Sayı %
Düşük	1	3	2	6	17	50	17	84	32	53	18	103
	50.0	33.3	16.7	26.1	35.4	27.0	10.1	21.0	50.0	31.0	15.9	29.6
Orta	0	1	4	5	17	56	35	108	16	58	32	106
	0	11.1	33.3	21.7	35.4	30.3	20.8	26.9	25.0	34.0	28.3	30.5
Yüksek	1	5	6	12	14	79	116	209	16	60	63	139
	50.0	55.6	50.0	52.2	29.2	42.7	69.1	52.1	25.0	35.0	55.8	39.9
Toplam	2	9	12	23	48	185	168	401	64	171	113	348
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Khi-Kare analizi yapılamamıştır.

$$\chi_1^2 = 39.07$$

$$\chi_2^2 = 17.23$$

P<0.05 Önemli

P<0.05 Önemli

$$\chi_1^2 = 29.37$$

$$\chi_2^2 = 5.81$$

P<0.05 Önemli

P>0.05 Önemli

Kardeş sayısına göre gençlerin kendini-kabul düzeyine anne tutumunun etkisi araştırılırken, ailenin tek çocuğu olan gençlerle ilgili tabloda beklenen frekansı 5'den küçük göz sayısı %20 sınırını aştığı için, Khi-Kare analizi yapılamamıştır. Sadece tek çocuk olan gençlerin KKD ne göre yüzdeler alınmıştır. Tek çocuk olan gençlerden anne tutumundan 0-15 puan alanların %50.0 si düşük, diğer %50.0 si ise yüksek KKD ne sahip gençlerdir. 26 ve üstü puan alanların ise %16.7 si düşük KKD ne sahipken, %50.0 sinin KKD yüksektir.

2-3 kardeşi olan gençlerin KKD nde anne tutumuna göre gruplar arası farkı incelemek üzere yapılan Khi-Kare analizi sonucunda, gruplar arası fark tüm gruplar için önemli bulunmuştur($P<0.05$).

Çok kardeşi olan gençlerin KKD nde anne tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur($P<0.05$). Daha sonra farkı yaratan KKD düşük grup(en büyük χ^2 değerine sahip) çıkarılıp kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arası fark önemli bulunmamıştır($P>0.05$). KKD düşük olan gençler anne tutumundan 0-15 arası puan alanların %50.0 sini, 26 ve üstü puan alanların ise %15.9 unu oluşturmaktadır.

Tablo 22: Kardeş Sayısına Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Baba Tutumunun Etkisi

KKD	TEK ÇOCUK				2-3 KARDEŞ				ÇOK KARDEŞ										
	BABA TUTUMU				BABA TUTUMU				BABA TUTUMU										
	0-15	16-25	26+	Toplam	0-15	16-25	26+	Toplam	0-15	16-25	26+	Toplam							
Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %	Sayı & %							
Düşük	0	3	33.3	6	22	26.1	26.8	48	26.4	14	10.2	84	43	44.3	28.1	15	16.5	103	29.6
Orta	1	3	11.1	5	29	21.7	35.4	53	29.1	26	19.0	108	26	26.8	31.3	30	33.0	106	30.5
Yüksek	0	7	53.8	12	31	52.2	37.8	81	44.5	97	70.8	209	28	28.9	40.6	46	50.5	139	39.9
Toplam	1	13	100.0	23	82	100.0	100.0	182	100.0	137	100.0	401	97	160	100.0	91	100.0	348	100.0

Chi-Kare analizi yapılamamıştır.

$$\chi_1^2 = 31.57$$

P < 0.05 önemli

$$\chi_1^2 = 18.73$$

P < 0.05 önemli

$$\chi_2^2 = 1.84$$

P > 0.05 önemsiz

$$\chi_2^2 = 0.97$$

P > 0.05 önemsiz

Kardeş sayısına göre gençlerin kendini-kabul düzeyine baba tutumunun etkisi araştırılırken, ailenin tek çocuğu olan gençlerle ilgili tabloda beklenen frekansı 5'den küçük göz sayısı %20 sınırını aştığı için, Khi-Kare analizi yapılamamıştır. Sadece tek çocuk olan gençlerin KKD ne göre yüzdeler alınmıştır. Tek çocuk olan gençlerden KKD düşük olanlarda da yüksek olanlarda da baba tutumundan 0-15 arası puan alan yoktur. Buna karşılık 26 ve üstü puan alan grubun %33.3 ünü düşük, %55.6 sını da yüksek KKD ne sahip gençler oluşturmaktadır.

2-3 kardeşi olan gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arası farkı incelemek için yapılan khi-kare analizi sonucunda gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Farkı yaratan en yüksek χ^2 değerine sahip olan KKD yüksek grup çıkartılıp kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$). KKD yüksek olan gençler Baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %37.8 ini, 26 ve üstü puan alanların ise %70.8 ini oluşturmaktadırlar.

Çok kardeşi olan gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra farkı yaratan KKD düşük grup çıkartılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmıştır. Gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($P < 0.05$). KKD düşük gençler baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %44.3 ünü, 26 ve üstü puan alanların ise %28.1 ini oluşturmaktadırlar.

Tablo 23: Kardeş Sırasına Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Anne Tutumunun Etkisi

KKD	İLK ÇOCUK ANNE TUTUMU				ORTANCA ÇOCUK ANNE TUTUMU				SON ÇOCUK ANNE TUTUMU					
	0-15 Sayı	16-25 Sayı	26+ Sayı	%	Toplam Sayı	0-15 Sayı	16-25 Sayı	26+ Sayı	%	Toplam Sayı	0-15 Sayı	16-25 Sayı	26+ Sayı	%
Düşük	15	37	14	66	19	45	12	76	16	24	11	51		
	34.9	29.1	11.3	22.4	46.3	31.7	11.5	26.5	53.3	25.0	16.9	26.7		
Orta	13	34	27	74	12	48	36	96	8	33	8	49		
	30.2	26.8	21.8	25.2	29.3	33.8	34.6	33.4	26.7	34.4	12.3	25.7		
Yüksek	15	56	83	154	10	49	56	115	6	39	46	91		
	34.9	44.1	66.9	52.4	24.4	34.5	53.9	40.1	20.0	40.6	70.8	47.6		
Toplam	43	127	124	294	41	142	104	287	30	96	65	191		
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		

$$\chi_1^2 = 22.70 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi_2^2 = 6.80 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi_1^2 = 25.13 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi_2^2 = 2.85 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

$$\chi_1^2 = 30.87 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi_2^2 = 0.62 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

Kardeş sırasına göre gençlerin kendini kabul düzeyine anne tutumunun etkisini araştırmak üzere yapılan khi-kare analizleri sonucunda, ailenin ilk çocuğu olan gençlerin KKD nde anne tutumuna göre farklılık tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$).

Ailenin ortanca çocuğu olan gençlerin kendini kabul düzeyinde anne tutumuna göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra farkı yaratan KKD düşük grup (en büyük χ^2 değerine sahip) çıkarılıp kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmış ve gruplar arası fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$). Kendini-kabul düzeyi düşük olan gençler anne tutumundan 0-15 arası puan alanların %46.3 ünü, 26 ve üstü puan alanların ise %11.5 ini oluşturmaktadır.

Ailenin son çocuğu olan gençlerin kendini kabul düzeyinde anne tutumuna göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra farkı yaratan KKD yüksek grup (en büyük χ^2 değerine sahip) çıkarılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$). Kendini kabul düzeyi yüksek olan gençler anne tutumundan, 0-15 arası puan alanların %20.0 sini, 26 ve üstü puan alanların ise %70.8 ini oluşturmaktadır.

Tablo 24: Kardeş Sırasına Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Baba Tutumunun Etkisi

KKD	İLK ÇOCUK BABA TUTUMU			ORTANCA ÇOCUK BABA TUTUMU			SON ÇOCUK BABA TUTUMU				
	0-15 Sayı & Oran	16-25 Sayı & Oran	26+ Sayı & Oran	0-15 Sayı & Oran	16-25 Sayı & Oran	26+ Sayı & Oran	0-15 Sayı & Oran	16-25 Sayı & Oran	26+ Sayı & Oran		
Düşük	19 30.6	33 24.6	14 14.3	28 40.6	40 28.0	8 10.7	76 26.5	18 36.7	23 29.5	10 15.6	51 26.7
Orta	21 33.9	33 24.6	20 20.4	22 25.2	49 34.3	25 33.3	96 33.4	13 26.6	24 30.8	12 18.8	49 25.7
Yüksek	22 35.5	68 50.8	64 65.3	19 52.4	54 37.7	42 56.0	115 40.1	18 36.7	31 39.7	42 65.6	91 47.6
Toplam	62 100.0	134 100.0	98 100.0	69 100.0	143 100.0	75 100.0	287 100.0	49 100.0	78 100.0	64 100.0	191 100.0

$$\chi_1^2 = 14.38 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi_2^2 = 0.70 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

$$\chi_1^2 = 20.11 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi_2^2 = 3.09 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

$$\chi_1^2 = 13.60 \quad P < 0.05 \text{ önemli}$$

$$\chi_2^2 = 0.97 \quad P > 0.05 \text{ önemsiz}$$

Kardeş sırasına göre gençlerin kendini kabul düzeyine baba tutumunun etkisini araştırmak üzere yapılan khi-kare analizleri sonucunda, ailenin ilk çocuğu olan gençlerin KKD n-de baba tutumuna göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Farkı yaratan en yüksek χ^2 değerine sahip olan KKD yüksek grup çıkarılıp kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$). Ailenin ilk çocuğu olan gençlerden KKD yüksek olanlar baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %35.5 ini, 26 ve üstü puan alanların da %65.3 ünü oluşturmaktadır.

Ailenin ortanca çocuğu olan gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra farkı yaratan KKD düşük grup (en büyük χ^2 değerine sahip) çıkartılmış ve kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmıştır. Gruplar arasındaki fark önemli bulunmamıştır ($P < 0.05$). KKD düşük grupta olan gençleri baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %40.6 sını 26 ve üstü puan alanların ise %10.7 sini oluşturmaktadır.

Ailenin son çocuğu olan gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Farkı yaratan KKD yüksek grup çıkartılıp kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arasındaki fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$). Ailenin son çocuğu olan gençlerden KKD yüksek olanlar baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %36.7 sini, 26 ve üstü puan alanların %65.6 sini oluşturmaktadır.

Tablo 25: Aile Yapısına Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Anne Tutumunun Etkisi

KKD	ÇEKİRDEK AİLE				GENİŞ AİLE				Toplam							
	0-15		16-25		0-15		16-25									
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%								
Düşük	18	50.0	39	38.6	11	19.3	68	35.1	32	41.0	67	25.4	26	11.0	125	21.6
Orta	11		30		19		60		22		85		52		159	
		30.6		29.7		33.3		30.9		28.2		32.2		22.0		27.5
Yüksek	7	19.4	32	31.7	27	47.4	66	34.0	24	30.8	112	42.4	158	67.0	294	50.9
Toplam	36	100.0	101	100.0	57	100.0	194	100.0	78	100.0	264	100.0	236	100.0	578	100.0

$\chi^2_1 = 12.25$ P<0.05 önemli $\chi^2_1 = 54.16$ P<0.05 önemli

$\chi^2_2 = 2.06$ P>0.05 önemsiz $\chi^2_2 = 18.72$ P<0.05 önemli

Aile yapısına göre gençlerin kendini-kabul düzeyine anne tutumunun etkisini araştırmak üzere yapılan khi-kare analizleri sonucunda çekirdek aileden gelen gençlerin kendini kabul düzeyinde anne tutumuna göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Daha sonra farklılığı yaratan KKD düşük grup (en büyük χ^2 değeri ne sahip) çıkarılıp, kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplararası fark önemli bulunmamıştır ($P < 0.05$). Kendini kabul düzeyi düşük gençler (çekirdek aileden) anne tutumundan 0-15 arası puan alanların %50.0 sini, 26 ve üstü puan alanların ise %19.3 ünü oluşturmaktadır.

Geniş aileden gelen gençlerin KKD nde anne tutumuna göre farklılık tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$).

Tablo 26: Aile Yapısına Göre Gençlerin Kendini Kabul Deneyimine Baba Tutumunun Etkisi

KKD	ÇEKİRDEK AİLE				GENİŞ AİLE				Toplam							
	16-25		26+		16-25		26+									
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%								
Düşük	27	47.4	29	34.5	12	22.6	68	35.1	38	30.9	67	24.7	20	10.9	125	21.6
Orta	17	29.8	29	34.5	14	26.4	60	30.9	39	31.7	77	28.4	43	23.4	159	27.5
Yüksek	13	22.8	26	31.0	27	51.0	66	34.0	46	37.4	127	46.9	121	65.7	294	50.9
Toplam	57	100.0	84	100.0	53	100.0	194	100.0	123	100.0	271	100.0	184	100.0	578	100.0

$\chi_1^2 = 12.33$ P<0.05 önemli

$\chi_1^2 = 31.21$ P<0.05 önemli

$\chi_2^2 = 1.93$ P>0.05 önemsiz

$\chi_2^2 = 10.64$ P<0.05 önemli

Aile yapısına göre gençlerin kendini-kabul düzeyine baba tutumunun etkisini araştırmak üzere yapılan Khi-kare analizleri sonucunda, çekirdek aileden gelen gençlerin kendini kabul düzeyinde baba tutumuna göre gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Farkı yaratan, en büyük χ^2 değerine sahip olan KKD yüksek olan grup çıkarılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapılmış ve gruplar arası fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$). Kendini kabul düzeyi yüksek gençler 0-15 arası puan alanların %22.8 ini, 26 ve üstü puan alanların ise %51.0 ini oluşturmuşlardır.

Geniş aileden gelen gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arasındaki fark tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$).

Tablo 27: Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Anne Tutumunun Etkisi

KKD	OKURYAZAR OLMAYAN				İLKOKUL MEZUNU				ORTA ÖĞRENİM YAPMIŞ				YÜKSEK OKUL MEZUNU			
	ANNE TUTUMU				ANNE TUTUMU				ANNE TUTUMU				ANNE TUTUMU			
	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
	26	9	25	56	21	102	8	17	7	32	2	7	0	7	0	9
Düşük	42.9	32.6	25.7	33.3	41.7	29.3	15.2	26.2	50.0	27.0	8.1	19.4	66.7	22.6	0	13.2
Orta	11	27	12	50	21	59	41	121	1	20	13	34	0	9	5	14
	31.4	33.7	34.3	33.3	35.0	30.9	29.7	31.1	6.2	31.7	15.1	20.6	0	29.0	14.7	20.6
Yüksek	9	27	14	50	14	76	76	166	7	26	66	99	1	15	29	45
	25.7	33.7	40.0	33.3	23.3	39.8	55.1	42.7	43.8	41.3	76.8	60.0	33.3	48.4	85.3	66.2
Toplam	35	80	35	150	60	191	138	389	16	63	86	165	3	31	34	68
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$\chi^2 = 2.71$ $P > 0.05$ önemsiz

$\chi_1^2 = 23.52$ $P < 0.05$ önemli

$\chi_2^2 = 7.13$ $P < 0.05$ önemli

Khi-kare analizi yapılamamıştır.

Khi-kare analizi yapılamamıştır.

Annelerin öğrenim düzeylerine göre gençlerin kendine kabul düzeyine anne tutumunun etkisini incelemek üzere yapılan Khi-kare analizleri tutumlarına göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$). Annesi ilköğretim mezunu olan gençlerin KKD nde ise anne tutumuna göre gruplar arası fark tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Orta öğrenim ve yüksek öğrenim yapmış annelere ait tablolarda ise beklenen frekansı 5 den küçük göz sayısı %20 sınırını aştığı için, Khi-kare analizi yapılamamıştır. Sadece KKD ne göre yüzdeler alınmıştır. Annesi orta öğrenim yapmış olan gençlerin anne tutumundan 0-15 arası puan alanların %50.0 sinin KKD düşükken %43.8 ininki yüksektir. 26 ve üstü puan alanların ise %81 i düşük, %76.8 i de yüksek KKD ne sahiptirler. Yüksek okul mezunu annelere sahip gençlerden 0-15 puan arası alanların %66.7 si düşük , %33.3 ü ise yüksek KKD ne sahiptirler. 26 ve üstü puan alanlar arasında KKD düşük olan yokken, %85.3 ü yüksek KKD olanlardır.

Tablo 28: Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Baba Tutumunun Etkisi

KKD	OKUR YAZAR OLMAYAN			İLKOKUL MUZUNU			ORTA ÖĞRENİM YAPMIŞ			YÜKSEK OKUL MEZUNU						
	BABA TUTUMU			BABA TUTUMU			BABA TUTUMU			BABA TUTUMU						
	0-15	16-25	26 +	0-15	16-25	26 +	0-15	16-25	26 +	0-15	16-25	26 +				
Düşük	6	5	1	12	37	48	12	97	13	26	13	52	9	17	6	32
	85.7	55.6	50.0	66.7	38.2	32.0	13.5	28.9	28.9	24.1	19.1	23.5	29.0	19.3	7.7	16.2
Orta	1	3	1	5	30	42	32	104	17	40	12	69	8	21	12	41
	14.3	33.3	50.0	27.8	30.9	28.0	36.0	31.0	37.8	37.0	17.6	31.2	25.8	23.9	15.4	20.8
Yüksek	0	1	0	1	30	60	45	135	15	42	43	100	14	50	60	124
	0	11.1	0	5.5	30.9	40.0	50.5	40.1	33.3	38.9	63.3	45.3	45.2	56.8	76.9	63.0
Toplam	7	9	2	18	97	150	89	336	45	108	68	221	31	88	78	197
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Khi-Kare analizi yapıla-
mamıştır.

$\chi^2 = 16.30$ P<0.05 önemli
 $\chi^2 = 1.37$ P>0.05 önemsiz

$\chi^2 = 14.17$ P<0.05 önemli
 $\chi^2 = 1.18$ P>0.05 önemsiz

$\chi^2 = 13.52$ P<0.05 önemli
 $\chi^2 = 4.99$ P>0.05 önemsiz

Babaların öğrenim düzeylerine göre gençlerin kendini kabul düzeyine baba tutumunun etkisini araştırılırken babaları okur yazar olmayan grupla ilgili tabloda beklenen frekans 5'den küçük göz sayısı %20 sınırını aştığı için khi-kare analizi yapılamamış yalnızca KKD ne göre yüzdeleri alınmıştır. Baba tutumundan 0-15 arası puan alan gençlerin %85.7 si düşük KKD ne sahiptir, yüksek KKD ne sahip genç yoktur. 26 ve üstü puan alanların ise %50 si düşük KKD ne sahiptir. KKD yüksek olan yoktur.

Babaları ilkokul mezunu olan gençlerin kendini kabul düzeyinde baba tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Farkı yaratan en büyük χ^2 değerine sahip olan KKD düşük grup çıkarılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplararası fark önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$). Baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %38.2 si düşük, %30.9 u yüksek KKD ne sahipken, 26 ve üstü puan alanların %13.5 i düşük, %50.5 i ise yüksek KKD ne sahiptir.

Babası orta öğrenim yapmış gençlerin kendini-kabul düzeyinde baba tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Farkı yaratan KKD yüksek grup (en büyük χ^2 değerine sahip) çıkartılarak kalan gruplar arasında yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$). KKD yüksek olan gençler baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %33.3 ünü ve 26 ve üstü puan alanların ise %63.3 ünü oluşturmaktadır.

Babası yüksek okul mezunu olan gençlerin kendini kabul düzeyinde baba tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Farkı yaratan KKD düşük grup çıkarılıp yeniden khi-kare analizi yapıldığında gruplar arası fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$). KKD düşük olan gençler baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %29.0 unu, 26 ve üstü puan alanların %7.7 sini oluşturmaktadır.

Tablo 29: Yetiştikleri Çevreye Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Anne Tutumunun Etkisi

KKD	KÖY						KASABA						ŞEHİR						METROPOLİTAN																
	16-25			26 +			16-25			26 +			16-25			26 +			16-25			26 +			16-25			26 +							
	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam	Sayı	%	Toplam								
Düşük	3	14	20	3	20	13	20	40	7	46	17	46	20	83	17	26	7	50	42.8	56.0	42.9	51.3	61.9	35.1	17.1	33.6	35.4	25.4	11.9	20.9	44.7	25.5	9.1	23.0	
Orta	2	3	6	1	26	3	26	43	14	54	21	54	42	117	7	32	14	53	28.6	12.0	14.2	15.4	14.3	45.6	34.1	36.1	43.8	29.8	25.0	18.4	31.4	18.2	24.4		
Yüksek	2	8	13	3	11	5	11	36	20	81	10	81	106	197	14	44	56	114	28.6	32.0	42.9	33.3	23.8	19.3	48.8	30.3	20.8	44.8	63.1	49.6	36.9	43.1	72.7	52.6	
Toplam	7	25	39	7	57	21	57	119	41	181	48	181	168	397	38	102	77	217	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Khi-Kare analizi yapılamamış-
tır.
 $X_1^2 = 19.81$ $P < 0.05$ önemli $X_1^2 = 32.60$ $P < 0.05$ önemli $X_1^2 = 27.81$ $P < 0.05$ önemli
 $X_2^2 = 7.08$ $P < 0.05$ önemli $X_2^2 = 3.18$ $P > 0.05$ önemsiz $X_2^2 = 8.25$ $P < 0.05$ önemli

Yetiştikleri çevreye göre gençlerin kendini kabul düzeyine anne tutumunun etkisi incelenirken köy grubuna ait tabloda beklenen frekansı 5'den küçük göz sayısı %20 sınırını aştığı için khi-kare analizi uygulanamamış yalnızca köyde yetişen gençlerin KKD ne göre yüzdeler alınmıştır. Anne tutumundan 0-15 puan alanların %42.9 u düşük, %28.6 sı yüksek KKD ne sahiptir. 26 ve üstü puan alanların ise %42.9 u düşük %42.9 u yüksek KKD ne sahiptir. Kasabada yetişen gençlerin KKD nde anne tutumuna göre gruplar arası fark tüm gruplar için istatistiksel olarak önemli bulunmuştur($P < 0.05$). Şehirde yetişen gençlerin KKD nde anne tutumuna göre gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur($P < 0.05$). Farkı yaratan en büyük χ^2 değerine sahip KKD yüksek olan grup çıkarılıp kalan gruplar arasında yeniden khi-kare yapıldığında gruplar arası fark önemli bulunmamıştır($P > 0.05$). KKD yüksek olan grup anne tutumundan 0-15 arası puan alanların %20.8 ini, 26 ve üstü puan alanların ise %63.1 ini oluşturmaktadır.

Metropolitan şehirde yetişen gençlerin KKD nde anne tutumuna göre gruplar arası fark tüm gruplar için önemli bulunmuştur($P < 0.05$).

Tablo 30: Yetiştirikleri Çevreye Göre Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Baba Tutumunun Etkisi

KKD	KASABA												ŞEHİR												METROPOLİTAN											
	KÖY				BABA TUTUMU				BABA TUTUMU				BABA TUTUMU				BABA TUTUMU				BABA TUTUMU				BABA TUTUMU				BABA TUTUMU							
	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam	0-15	16-25	26 +	Toplam				
Düşük	7	11	2	20	12	19	9	40	24	46	13	83	22	20	8	50	53.8	61.1	25.0	51.3	37.5	36.5	25.7	33.6	34.3	23.4	10.0	20.9	33.8	22.7	12.5	23.0				
Orta	2	2	2	6	13	18	12	43	25	61	31	117	16	25	12	53	15.4	11.1	25.0	15.4	40.6	34.6	34.3	36.1	35.7	30.9	23.8	29.5	24.6	28.4	18.8	24.4				
Yüksek	4	5	4	13	7	15	14	36	21	90	86	197	27	43	44	114	30.8	27.8	50.0	33.3	21.9	28.9	40.0	30.3	30.0	45.7	66.2	49.6	41.6	48.9	68.7	52.6				
Toplam	13	18	8	39	32	52	35	119	70	197	130	397	65	88	64	217	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				

$\chi^2_1 = 2.99$ $P > 0.05$ önemsiz

$\chi^2_1 = 3.05$ $P > 0.05$ önemsiz

$\chi^2_1 = 29.63$ $P < 0.05$ önemli

$\chi^2_1 = 12.73$ $P < 0.05$ önemli

$\chi^2_2 = 12.18$ $P < 0.05$ önemli

$\chi^2_2 = 4.13$ $P > 0.05$ önemsiz

$\chi^2_2 = 4.13$ $P > 0.05$ önemsiz

Yetiştikleri çevreye göre gençlerin kendini kabul düzeyine baba tutumunun etkisini incelemek üzere yapılan Khi-kare analizleri sonucunda köyde ve kasabada yetişen gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arası fark her iki kesim için de önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$). Şehirde yetişen gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arası fark ise tüm gruplar için önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Metropolitan şehirde yetişen gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplararası farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Farkı yaratan KKD düşük grup çıkarılıp yeniden khi-kare yapıldığında gruplar arası fark önemli bulunmamıştır ($P > 0.05$). KKD düşük gençler baba tutumundan 0-15 arası puan alanların %33.8 ini oluştururken, 26 ve üstü puan alanların %12.5 ini oluşturmaktadır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada gençlerin kendini-kabul düzeyine anababa tutumunun etkisi çeşitli değişkenlere göre incelenmeye çalışılmıştır.

Gençlerin kendini kabul düzeyini ölçmek üzere Kılıçcı'nın 1981 de geliştirdiği Kendini-Kabul Envanteri kullanılmıştır(Ek 1). Anababa tutumlarını ortaya çıkartmak amacıyla da Kuzgun'un 1972 de geliştirdiği Anababa Tutumu Envanteri uygulanmıştır(Ek 2).

Araştırmaya katılan deneklerin %24.8 inin KKD nin düşük, %28.6 sının KKD nin orta ve %46.6 sının yüksek olduğu bulunmuştur(Tablo 10).

Anababa tutumlarına bakıldığında annelerin demokratik tutumunu ortaya çıkaran sorulardan deneklerin %14.8 i 0-15 arası puan, %47.3'ü 16-25 arası puan ve %37.9 u 26 ve üstü puan alırken otoriter tutum için %93.3 ü 0-15 puan %6.6 sı 16-25 puan, %1 i 26 ve üstü puan, ilgisiz tutum için ise % 97.8 inin 0-15 puan, %2.2 sinin 16-25 puan aldıkları, 26 ve üstü puan alan olmadığı görülmüştür.

Babaların demokratik tutumu için de deneklerin %23.3ü 0-15 arası, %46.0 sı 16-25 puan, %30.7 si 26 ve üstü puan alırken, otoriter tutum için %91.2 si 0-15 puan, %8.8 i 16-25 puan almış ve 26 ve üstü puan alan olmamıştır.

İlgisiz tutum için ise deneklerin %95.6 sı 0-15 puan, %4.3 ü 16-25 puan ve %.1 i 26 ve üstü puan almışlardır (Tablo 11).

Dağılımlar incelendiğinde yalnızca demokratik tutumda homojen bir dağılım görülmekte ve deneklerin çoğunluğunun anababa tutumlarını demokratik olarak algıladıkları dikkati çekmektedir.

Deneklerin hepsinin üniversite öğrencisi olduğu düşünüldüğünde ilgisiz anababa tipinin bu kadar az sayıda olması şaşırtıcı değildir. Fakat otoriteye saygının toplumsal bir kural olduğu ülkemizde otoriter aile tipinin daha fazla sayıda olması beklenilmekteydi.

Bu durum şu faktörlere bağlanabilir:

Demokratik tutum beğenilen bir tutumdur. Uygulama sırasında deneklerden elden geldiğince içten ve saydam cevaplar alınmaya çalışılmışsa da anababasına sevgi ile bağlı olan deneklerin onları bilinçli yada bilinçsiz olarak ideal anababalar olarak göstermek istemeleri mümkündür. Bu durumda, sosyal beğenirlik faktörünün sonuçları bu şekilde etkilediği düşünülebilir(18).

Anababa tutumlarının ekonomik durumlarla yakından ilişkili olduğu, gelir düzeyi düşük annelerin daha katı bir yöntemle çocuk yetiştirdikleri, orta sınıf annelerin ise çocukla daha esnek ve liberal bir etkileşim kurdukları araştırmalarla kanıtlanmıştır(59,60). Toplumumuzda da

ailelerin sosyo-ekonomik durumları yükseldikçe çocuğa gösterdikleri sevgi artmakta ve kontrol azalmaktadır(61,62). Deneklerimizin %85.11 i orta gelirli ailelerden geldiklerine göre sonuçlar bu faktörden de etkilenmiş olabilir.

Bu durum şu yada bu faktörden etkilendiği için değil gerçekten araştırma grubunun anababa tutumlarının demokratik olduğu gerçeğini de yansıtıyor olabilir. Kendini-kabul düzeyi puanlarının dağılımına baktığımızda deneklerin %72.2 sinin orta ve yüksek KKD ne sahip olduğunu görüyoruz. Zaten araştırmada test edilmek istenilen temel hipotez; anababalarını demokratik olarak algılayan kişilerin KKD nin de yüksek olacağı hipotezi olduğuna göre bu sonuç sevindiricidir. Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampüsünde 1985-86 ders yılında okuyan 1.sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu anababasını demokratik olarak algılamaktadır ve bu gençlerin KKD yüksektir.

Araştırma grubundaki gençlerin büyük bir çoğunluğunun akademik yönden başarılı bir grubu temsil etmesinin nedeni de bu şekilde açıklanabilir. Çünkü KKD ile başarı arasındaki ilişki araştırmalarla kanıtlanmış bir gerçektir(31,46,56).

Belki aynı envanter başka topluluklar üzerinde uygulansaydı deneklerin büyük bir çoğunluğunun anababasını otoriter yada ilgisiz olarak algıladığı sonucu çıkabilirdi.

Yukarıda sözü edilen tüm durumlar gözönünde bulundurulurken Ana-baba Tutumu Envanterinin yalnızca Demokratik Tutumu içeren kısmından elde edilen veriler istatistiksel açıdan değerlendirilmiş, diğer kısımlar gözönüne alınmamıştır.

Demokratik tutumdan alınan puanların azalması ana-baba tutumlarının kontrol boyutunu çoğalmasında özerklik boyutunu açıklıyabileceğine göre (63,64,65) böyle bir değerlendirme sakıncalı bulunmamış ve veriler bu açıdan değerlendirilmiştir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda cinsiyet, kardeş sayısı, kardeş sırası, aile yapısı, anne ve babanın öğrenim düzeyi ve içinde yetişilen çevrenin gencin kendini kabul düzeyini etkilediği görülmüştür.

Daha sonra bu değişkenlerle birlikte gencin kendini kabul düzeyine anababa tutumlarının etkisi araştırıldığında, anababa tutumlarının cinsiyet, kardeş sayısı, kardeş sırası, aile yapısı, anne ve babanın öğrenim düzeyi ve gencin yetiştiği çevredeki farklılıklara göre gençlerin kendini kabul düzeyini farklı biçimlerde etkilediği bulunmuştur.

Anne tutumunun hem kızların hem de erkeklerin KKD ni aynı şekilde etkilediği, annenin demokratik olma eğilimi arttıkça KKD nin yükseldiği azaldıkça da KKD nin düştüğü saptanmıştır (Tablo 19).

Babaların kızlarına karşı tutumunun da kızların

kendini kabul düzeyini aynı şekilde etkilediği fakat babaların erkek çocuklarına karşı kontrollerinin arttığı ve erkeklerde KKD nin daha düşük olduğu göze çarpmaktadır (Tablo 20).

Bronstein'de 1984 de yaptığı araştırmada annelerin değil ama babaların tutumlarının kız ve erkek çocuklara karşı farklı olduğunu vurgulamıştır (66).

Cinsiyete göre KKD nde bulunan farklılıkta erkeklerin KKD nin kızlara göre daha düşük olmasının nedeni de bu şekilde açıklanabilir (Tablo 12).

1965 de Medinnus'un yaptığı araştırmada da yüksek KKD ne sahip olan gençlerin anababalarını seven ve reddetmeyen anababalar olarak algıladıkları görülmüştür. Kendine saygının baba tutumlarından çok anne tutumları ile ilişkili olduğu bulunmuş ve erkeklerin kendine saygı ölçümleri ile anababa tutumu ölçümü arasındaki ilişki kızlardakinden daha yüksek çıkmıştır. Medinnus kendini-kabulün gelişiminde cinsiyet farklılıklarına dikkati çekmektedir (50).

Görülmektedir ki her iki kültürde de ailelerin erkek çocuklardan beklentileri kızlara göre daha yüksektir. Özellikle adölesanlığın son çağlarında meslek seçimi ve hayatta başarılı olma konularında erkek çocukların kaygısı ve bu konuda ailenin baskısı daha fazladır, bu nedenle erkek çocukların KKD anababa tutumundan daha fazla etkilenmektedir.

Jogawars'ın(1982) gençlerle yaptığı çalışmada da çocuklarını kabul eden anababaların çocuklarının KKD nin reddeden anababaların çocuklarından yüksek olduğu bulunmuştur(54).

de Man'ın 1982 de yaptığı araştırmada anababa tutumlarının özerk olduğu grubun kontrolün yüksek olduğu gruptakilerden daha yüksek KKD ne sahip oldukları görülmüştür(52).

Kardeş sayısına göre KKD ne bakıldığında 4 ve fazla sayıda (çok kardeş) kardeşi olan gençlerin KKD nin ailenin tek çocuğu olan veya 2-3 kardeşi olan gençlere göre daha düşük olduğu görülmüştür(Tablo 13).

Tek çocuk ve 2-3 kardeşi olan gençlerin KKD nde anne tutumuna göre farklılık aynı şekilde kendini göstermekte ve her iki grupta da annenin tutumu özerkleştikçe KKD yükselmekte, kontrol arttıkça KKD düşmektedir(Tablo 21). 2-3 kardeşi olan grupta baba tutumunun daha demokratikleştiği ve KKD nin yükseldiği görülmüştür(Tablo 22).

Çok kardeşi olan gençlerde hem anne hem de baba tutumlarının demokratik olmaktan uzaklaştığı ve gençlerin KKD nin düştüğü görülmektedir(Tablo 21,22). Bossard ve Boll'da 1960 daki bir araştırmalarında çok sayıda çocuk olan ailelerde disiplin ve otoritenin arttığını belirtmişlerdir(64).

Olowu'nun 1983 de yaptığı araştırmada benzer sonuçlar

bulunmuştur(4).

Rosenberg(1965) ise tek çocuk olmaktan çok tek çocuğun cinsiyetinin erkek olmasının yada aile içindeki tek erkek çocuk olmasının onun popülerliğini ve dolayısıyla KKD ni artıracağını savunmuştur(51).

Ailede çocuk sayısı arttıkça anne ve babanın ilgisinin bölündüğü ve tutumların daha katılaştığı bu yüzden KKD nin düştüğü söylenebilir.

Anne ve babaların ailenin ilk ve son çocuklarına karşı tutumları daha demokratiktir(Tablo 23,24). Ortanca çocuk olan gençlerde ise anne ve baba tutumları demokratik olmaktan uzaklaşmakta ve kontrol artmaktadır. Ortanca çocuktan anababanın beklentisi yükselmekte bu da çocuğun kaygısını artırmakta ve KKD düşmektedir(62).

Ailenin ilk ve sonçocuklarının KKD ortanca çocuklara göre daha yüksektir(Tablo 14).

Sears'ın 1970 de yaptığı araştırmada da ilk ve son çocukların KKD nin daha yüksek olduğu bulunmuştur(56).

Çekirdek ailede yetişen gençlerin KKD geniş ailede yetişen gençlere göre daha düşük olmaktadır(Tablo 15).

Anne ve baba tutumları açısından bakıldığında geniş ailede her ikisinin tutumunda gençlerin KKD ni aynı yönde etkilediği görülmüştür(Tablo 25,26). Yani tutumlar özerkleştikçe KKD yükselmekte ve kontrol arttıkça KKD düşmektedir.

Çekirdek ailede ise anne tutumu düşük, baba tutumu ise yüksek KKD ni etkilemektedir.

Çekirdek ailedeki anneler genellikle aile bütçesine katkıda bulunmak için çalışmak zorunda olan annelerdir.

Böylece anne hem evde hem de dışarda çalışmak zorunda olduğu için yükü artmakta ve çocukla ilişkisi daha katı kurallara dayanmaktadır. Bu ailelerde çocukla daha çok baba ilgilenmek zorundadır. Anne fiziksel ihtiyaçları karşılarken baba çocukla hoşça vakit geçirmekte ve ona arkadaşça yaklaşmaktadır. Bronstein'in(1984) araştırmasında da bu durum vurgulanmaktadır(66). Babanın demokratik olma eğilimi arttıkça gencin KKD yükselmektedir.

Annesi ve babası okur yazar olmayan gençlerin KKD nde anababa tutumlarının etkisi olmadığı görülmüştür(Tablo 27,28).

Aynı şekilde köyde yetişen gençlerin KKD nde de anababa tutumunun etkisi olmadığı görülmüştür(Tablo 29,30). Bu iki değişken birlikte yorumlanabilir. Okur yazar olmayan anababaların büyük bir kısmının köyde yetişen gençlere ait olduğu düşünüldüğünde bu gençlerin anababadan çok çevre ile etkileşim halinde oldukları ve kendilerine karşı tutumlarını anababadan çok yöresel tutumların etkilediği ve bu beklentiler doğrultusunda kendi kendilerini yetiştirdikleri söylenebilir.

Diğer öğrenim düzeyi gruplarına bakıldığında hem anne hem de babaların öğrenim düzeyleri arttıkça çocuklarına karşı tutumlarında demokratik olma eğiliminin arttığı ve gençlerin KKD nin yükseldiği görülmektedir (Tablo 27,28). Kılıçcı'nın 1981 deki araştırmasında da benzer sonuçlar bulunmuştur (57).

Kasabada yetişen gençlerin annelerinin, şehir ve metropolitan şehirde yetişen gençlerin hem anne hem de baba tutumlarının gençlerin KKD nde önemli farklılıklar yarattığı görülmüştür (Tablo 29,30). Büyük merkezlere doğru gidildiğinde anne baba tutumlarının daha özerkleştiği ve KKD nin yükseldiği görülmektedir. Bu durum küçük yerleşim yerlerinden büyük merkezlere doğru gidildiğinde anne ve babaların eğitim düzeylerinin de arttığı ve dolayısıyla çocuklarına karşı tutumlarında daha demokratik oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Bu konuda yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (57).

SONUÇ

Araştırmanın sonucunda yapılan istatistiksel değerlendirmelere göre cinsiyet, kardeş sayısı, kardeş sırası, aile yapısı, anne ve babanın öğrenim düzeyleri ve gencin içinde yetiştiği çevrenin gençlerin kendini-kabul düzeyine etkisi olduğu saptanmıştır.

Aynı şekilde bu değişkenlerle birlikte anneve baba tutumlarının kendini kabul düzeyine etkisi incelendiğinde de istatistiksel değerlendirmeler sonucunda anne ve baba tutumlarının cinsiyet, kardeş sayısı, kardeş sırası, aile yapısı, anne ve babanın öğrenim düzeyi ve gencin yetiştiği çevredeki farklılıklara göre gençlerin kendini kabul düzeyini farklı şekillerde etkilediği bulunmuştur. Kısacası araştırmada test edilen tüm denenceler doğrulanmıştır.

Gençlerin kendini-kabul düzeyinde kızlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmuştur ($P < 0.05$). Erkeklerde KKD düşük olanların oranı kızlardakinden fazladır.

Gençlerin kendini-kabul düzeyinde kardeş sayısına göre istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmuştur ($P < 0.05$). Tek çocuk olan ve 2-3 kardeşi olan gençlerde KKD yüksek olanların oranı 4 ve daha fazla kardeşi olanlara göre daha yüksektir.

Kardeş sırasının da gençlerin kendini-kabul düzeyinde

önemli farklılık yarattığı görülmüştür ($P < 0.05$). Ailenin ilk çocuğu olan gençlerin kendini-kabul düzeyinin yüksek olma oranı ortanca ve son çocuk olan gençlere göre daha yüksektir.

Gençlerin kendini-kabul düzeyinde aile yapısına göre istatistiksel olarak önemli farklılık bulunmuştur ($P < 0.05$). Çekirdek aileden gelen gençlerin KKD nin düşük olma oranı geniş aileden gelen gençlere göre daha yüksekken, KKD nin yüksek olma oranı da geniş aileden gelen gençlerde daha fazladır.

Gençlerin kendini-kabul düzeyinde annelerin öğrenim düzeyine göre gruplar arası fark önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe gençlerin kendini kabul düzeyi de yükselmektedir.

Aynı şekilde gençlerin kendini-kabul düzeyinde babaların öğrenim düzeyine göre bulunan farklılık da istatistiksel olarak önemlidir ($P < 0.05$). Babaların eğitim düzeyi yükseldikçe gençlerin kendini kabul düzeyi de yükselmektedir.

Yetiştikleri çevrenin de gençlerin kendini kabul düzeyinde farklılık yarattığı görülmüştür ($P < 0.05$). Köyden büyük yerleşim merkezlerine doğru gidildikçe gençlerin KKD yükselmektedir.

Kızların ve erkeklerin kendini-kabul düzeyinde anne tutumuna göre gruplar arası farklılıklar önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Her iki grupta da annenin tutumunda demokratik-

lik eğilimi arttıkça kendini-kabul düzeyinde yükselme, azaldıkça kendini-kabul düzeyinde düşme görülmüştür.

Baba tutumuna göre gençlerin kendini kabul düzeyine bakıldığında kızlar için durum yine aynıdır, gruplar arasında önemli farklılıklar bulunmuştur ($P < 0.05$). Baba tutumu özerkleştikçe KKD yükselmekte, kontrol arttıkça KKD düşmektedir. erkeklerde babanın kontrolünün daha da arttığı ve farklılığı KKD düşük grubun yarattığı görülmektedir ($P < 0.05$).

Ailenin tek çocuğu olan gençlerde annenin ve babanın tutumu demokratikleştikçe gençlerin KKD yükselmektedir.

2-3 kardeşi olan gençlerde anne tutumuna göre tüm gruplar arasındaki farklılık önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Baba tutumuna göre ise farkı yaratan KKD yüksek olan gruptur ($P < 0.05$). 2-3 kardeşi olan grupta babanın demokratik olma eğilimi artmış ve gençlerin KKD yükselmiştir.

4 ve daha fazla kardeşi olan gençlerin bulunduğu grupta ise hem anne hem de baba tutumuna göre farklılığı yaratan grup KKD düşük olan grup olarak bulunmuştur ($P < 0.05$). Anne ve babaların çocuklarına karşı tutumlarında daha az demokratik oldukları ve gençlerin KKD nin düştüğü görülmüştür.

Ailenin ilk çocuğu olan gençlerin annelerinin tutumuna göre gençlerin KKD nde tüm gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($P < 0.05$). Babaların

tutumuna göre ise farklılık KKD yüksek olan gruptan gelmektedir($P<0.05$). Aynı durum ailenin son çocuğu için de geçerlidir($P<0.05$),

Anne ve babaların ilk ve son çocuklarına karşı tutumları daha demokratiktir. Ortanca çocuk olan gençlerde ise anne ve baba tutumlarına göre farklılığı yaratan KKD düşük olan gruptur($P<0.05$). Anne ve babaların ortanca çocuklarına karşı demokratik olma eğilimleri azdır ve bu gençlerde KKD yüksek olma oranı daha azdır.

Aile yapısına göre gençlerin kendini-kabul düzeyine anne tutumunun etkisine bakıldığında, çekirdek aileden gelen gençlerin annelerinin tutumlarına göre KKD nde gruplar arası farkı KKD düşük grubun yarattığı görülmektedir($P<0.05$). Geniş ailede ise tüm gruplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur($P<0.05$).

Yine aile yapısına göre gençlerin kendini kabul düzeyine baba tutumunun etkisi incelendiğinde, çekirdek aileden gelen gençlerin babalarının tutumlarına göre KKD nde gruplar arası fark istatistiksel olarak önemli bulunmuş ve farkı yaratan grubun KKD yüksek olan grup olduğu görülmüştür ($P<0.05$). Geniş ailede ise anne tutumunda olduğu gibi baba tutumunda da tüm gruplar arası farklılıklar önemli bulunmuştur($P<0.05$).

Geniş ailede hem anne hem de baba tutumunda demokratiklik arttıkça gençlerin KKD yükselip, azaldıkça KKD düşerken, çekirdek ailede anne tutumu düşük, baba tutumu

yüksek KKD ni etkilemektedir.

Annelerin öğrenim düzeylerine göre gençlerin kendini-kabul düzeyine anne tutumunun etkisi incelendiğinde annesi okur yazar olmayan gençlerin KKD nde anne tutumuna göre gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($P>0.05$). İlk okul mezunu annelere sahip gençlerin KKD nde ise anne tutumuna göre tüm gruplar arası farklılıklar önemli bulunmuştur ($P<0.05$). Aynı durumun orta ve yüksek öğrenim yapmış annelere sahip gençlerin KKD için de geçerli olduğu ve annelerin tutumu demokratikleştikçe gençlerin KKD nin yükseldiği görülmüştür.

Babaların öğrenim düzeylerine göre gençlerin kendini-kabul düzeyine baba tutumunun etkisi incelendiğinde gruplar arası fark önemli bulunmuştur ($P<0.05$). İlkokuldan yüksek okula doğru babaların öğrenim düzeyleri yükseldikçe demokratik tutum gösterme eğilimleri artmış ve gençlerin KKD de yükselmiştir. Okur yazar olmayan gençlerin KKD nde baba tutumuna göre gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($P>0.05$).

Köyde yetişen gençlerin anne ve babalarının ve Kasabada yetişen gençlerin babalarının tutumlarının gençlerin KKD nde farklılık yaratmadığı görülmüştür ($P>0.05$). Buna karşılık kasabada yetişen gençlerin annelerinin, şehir ve metropolitan şehirde yetişen gençlerin hem anne hem de baba tutumlarının gençlerin KKD nde istatistiksel olarak önemli farklılıklar yarattığı bulunmuştur ($P<0.05$).

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara göre anababa tutumlarının çocukların kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkilediği ve bu etkinin gençlik yıllarında da devam ettiği görülmektedir.

Bu durumda çocuklarını, bağımsız davranabilen, yaratıcı, kendine güvenen, araştırmacı ve atılgan, sosyal yönden uyumlu, kaygı yaratıcı durumları denetleyebilen gençler olarak yetiştirmek isteyen anababalara çocukları ile ilişkilerinde büyük görevler düşmektedir.

Araştırma bulguları göstermektedir ki bu özelliklere sahip olan gençler ancak çocuklarını kabul eden, seven ve onlara karşı daha demokratik davranan anababaların olduğu ailelerde yetişebilir.

Anababalara çocuklarıyla olan ilişkilerinde bu noktalara dikkat etmeleri önerilmelidir.

Anababaların bu konudaki eğitimlerini, basın, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları aracılığı ile çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanları, psikologlar ve pedagoglar üstlenebilir.

Ayrıca anababaların çocuk yetiştirmedeki yükünü azaltmak üzere, devlet tarafından, çocukların ve gençlerin boş vakitlerini yararlı bir şekilde geçirebilecekleri faaliyet alanları kurulabilir. Bu tip organizasyonları plan-

layan ve kusursuz bir şekilde işletilmesi sorumluluğunu taşıyan Gençlik Teşkilatları kurulmalıdır. Bu konuda Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı ve Milli Eğitim ve Gençlik Spor Bakanlığının işbirliği yapmaları gerekmektedir. Bu yollarla gençler daha yakından tanınıp sorunları daha somut bir şekilde ortaya çıkacağından alınacak önlemler de daha çabuk ve kolay olacaktır.

Aynı zamanda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalı, tüm ülke çapında ailelere, çocuklara ve gençlere ruh sağlığı yerinde, kendine güvenen, kendine saygılı, düşmanlık duygularından uzak bireyler olabilmeleri için hizmet götürülmeledir. Bu hizmet eğitim kurumlarında rehberlik birimleri kurularak sağlanabilir. Çocukları ve gençleri eğiten öğretmenler hizmet içi eğitim programlarıyla bu konularda oldukça detaylı bir biçimde aydınlatılmalıdır.

ÖZET

Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampüsündeki fakülte ve yüksekokulların birinci sınıfına devam eden 772 kız ve erkek öğrenci üzerinde yürütülen bu araştırmada çeşitli değişkenlere göre gençlerin kendini-kabul düzeyindeki farklılıklar incelenmeye ve yine bu değişkenlerle birlikte ana-baba tutumlarının gençlerin kendini-kabul düzeyine etkisi araştırılmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmada araç olarak, Kılıçcı'nın geliştirdiği Kendini-kabul envanteri, Kuzgun'un geliştirdiği Ana-baba Tutumu Envanteri ve aile ve genç hakkındaki genel bilgileri kapsayan bir Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre:

Anne tutumunun hem kızların hemde erkeklerin KKD ni aynı şekilde etkilediği, annenin demokratik olma eğilimi arttıkça gençlerin KKD nin yükseldiği, azaldıkça da KKD nin düştüğü saptanmıştır.

Babaların kızlarına karşı tutumunun da kızların KKD ni aynı şekilde etkilediği fakat babaların erkek çocuklarına karşı kontrollerinin arttığı ve erkeklerde KKD nin daha düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Ailede çocuk sayısı çoğaldıkça hem anne hem de baba tutumlarının demokratik olmaktan uzaklaştığı ve gençlerin KKD nin düştüğü görülmektedir.

Anne ve babaların ailenin ilk ve son çocuklarına karşı tutumları daha demokratiktir. Ortanca çocuk olan gençlerde ise anababa tutumunda kontrol artmakta ve gencin KKD düşmektedir. İlk ve son çocuk olan gençlerde KKD daha yüksektir.

Çekirdek ailede yetişen gençlerin KKD geniş ailede yetişen gençlere göre daha düşük olmakta, babanın demokratik olma eğilimi arttıkça gencin KKD yükselmektedir.

Annesi ve babası okur yazar olmayan ve köyde yetişen gençlerin KKD nde anababa tutumunun etkisi olmadığı görülmektedir.

Diğer öğrenim gruplarına bakıldığında hem anne hem de babaların öğrenim düzeyleri arttıkça çocuklarına karşı tutumlarında demokratik olma eğiliminin arttığı ve gençlerin KKD nin yükseldiği görülmektedir.

Küçük yerleşim yerlerinden büyük merkezlere doğru gidildiğinde anababa tutumlarının daha özerkleştiği ve KKD nin yükseldiği görülmektedir.

Bu durumda farklı olanaklara ve ailelere sahip olan ve tüm bu faktörlerden etkilenmiş olarak üniversiteye gelen öğrencilere, hiç vakit kaybetmeden psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sunulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Coopersmith, S. The Antecedents of Self-esteem. San Francisco : Freeman, 1967.
2. Rogers, C.R. On Becoming a Person. Boston : Houghton Mifflin, 1961.
3. Zuckerman, M. Manashin, I. Self-acceptance and Psychopathology. Journal of Consulting Psychology, 1957, 21 : 145-147.
4. Olowu, A.A., Relating, Child rearing technique to the child's self-concept. Early Child Development and Care. 1983, Vol.11, pp 131-144.
5. Winkler, R.C. Meyers, R.A. Some Concomitants of Self-Ideal Discrepancy Measures of Self-Acceptance. Journal of Counseling Psychology. 1963, 10 :83-85.
6. Combs, A.W., Snygg,D. Individual Behavior, New York : Harper and Row, 1959.
7. Kelley, E.C. The Fully Functioning Self in A.W. Combs(ed) Perceiving. Behaving. Becoming. Washington D.C: National Education Association, 1962, 9-20.
8. Coleman, J.C. Abnormal Psychology and Modern Life. Glenview, Illinois : Scott, Foresman, 1972.
9. Levinson, H. How Good is Your Mental Health. Reprint of the Reader's Digest. Pleasantville, New York: September, 1965.

10. Rapport, Leon. Personality Development : The Cronology of Experience. Illinois : Scott Foresman, 1972.
11. Lane, H.B. Beauchamp, M. Understanding Human Development. New York : Prentice Hall and Englewood Cliffs, 1959, 36-37.
12. Mc Candles, B.R. Children Behavior and Development (2nd ed). New York : Hold, Rinehard and Winston, 1967.
13. Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı (3.Baskı) Ankara : Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1980.
14. Jourard, S.M., Remy, R.M. Perceived Parental Attitudes, The Self, and Security. Journal of Consulting Psychology, Vol 19. No.5, 1955, 364-366.
15. Sullivan, H.S. Conceptions of Modern Psychiatry. Washington : William Alanson White Psychiatric Foundation, 1947.
16. Hansen, J.C. and Maynard, D.E. Youth. Self-concept and Behaviour. Charles E. Merril Publishing Co., Ohio, 1973.
17. Burns, R.B. The Self Concept. Longman, London, 1979.
18. Kuzgun, Y. Ana-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi. MESEF, yayınlanmamış doktora tezi, 1972.
19. Suinn, R.M., Geiger, J. Stress and the Stability of Self and Other Attitudes. Journal of General Psychology 1965, 73 : 177-180.

20. Backman, C.W. et all. Resistance to Change in the Self-concept as a Function of Consensus among Significant Others *Sociometry*, 1963, 25 : 102-111.
21. Searles, H.F. Concerning the development of an identity. *Psychoanalytic Review*, 1966, 53 : 7-30.
22. Fine, P.M. and Jennings, C.L. Coping and Developmental Theory. *Aeromedical Review*, 1965, No.1
23. Cernik, H. and Thompson, H.H. Decision making by Teenagers in Six Problem Areas : Response to the Problem of Choice of Mates . *Character Potential* 1966, 3 : 162-168.
24. Elkin, F. Socialization and the Presentation of Self. *Marriage and Family Living*, 1958, 20: 320-325.
25. Medinnes, G.R. Adolescents' Self-acceptance and Perceptions of their Parents. *Journal of Consulting Psychology*, 1965, 29: 150-154.
26. Dignan, M.H. Ego Identity and Maternal Identification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1965, 1: 475-483.
27. Purkey, W.W. *Self-concept and School Achievement* New Jersey : Prentice Hall Inc., 1970
28. Manis, M. Personal Adjustment, Assumed Similarity to Parents and Inferred Parental Evaluations of the Self. *J.Constg. Psychol.* 1958, 22, 481-485.

29. Davidson, H.H. and Lang, G. Children's Perceptions of Their Teachers' feelings toward them Related to Self-Perception, School Achievement, and Behavior. J. Exptl. Educ. 1960, 29, 107-118.
30. Shaw, M.C. and Dutton, B.E. The Use of the Parent-attitude Research of Bright Academic Underachievers. In the Self in Growth, Teaching, and Learning : Selected Readings, ed. D.E. Hamachek, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc. 1965, 493-500.
31. Brookover, W.B. et al. Self-concept of Ability and School Achievement. II: Improving Academic Achievement through Students' Self Concept Enhancement U.S. Office of Education, Cooperative Research Project No. 1636 East Lansing : Office of Research and Publications, Michigan State University, 1965.
32. Meyers, E. Self Concept, Family Structure and School Achievement : A study of Disadvantaged Negro Boys. Ph.D.dissertation, Teachers College, Columbia University. 1966.
33. Coopersmith, S. Self - concept research : Implications for Education. Adress presented at American Educational Research Association Convention, Los Angeles, 1969.
34. Soares, A.T., and Soares, L.M. Self Perceptions of Culturally Disadvantaged Children. Amer.Educatl. Res.J.1969, 6, No.1

35. Rogers, C.R. Client-centered Therapy. Boston : Houghton Mifflin, 1957.
36. Mc Intyre, C.J. Acceptance by others and its Relation to Acceptance of Self and Others. J. Abnorm. soc. Psychol., 1952, 47: 624-625.
37. Fey, William F. Acceptance by Others and its Relation to Acceptance of Self and Others : A Revaluation J. Abnorm. soc. Psychol., 1955, 50: 274-276.
38. Miyamoto, S.F. and Dornbusch, S.M. A Test of Interactionist Hypotheses of Self Conception. Amer. J.Social., 1956, 61: 399-403.
39. Reese, Hayne W. Relationships Between Self-Acceptance and Sociometric Choices. Journal of Abnormal and Social Psychology, 1961, 62, 2: 472-474.
40. Jourard S.M., and Remy R.M. Perceived Parental Attitudes, the Self, and Security. Journal of Consulting Psychology, 1955, 19, 5 : 364-366.
41. Serot, M., Teevan, C.R. Perception of the Parent-Child Relationship and its Relation to Child's Adjustment Child Development, 1961, 32 : 373-378.
42. Stot, L.H. Some Family Life Patterns and Their Relation to Personality Development in Children. Journal of Experimental Education, 1939, 8: 148-160.

43. Becker, W.C., Peterson, D.R., and et.all. Relations of Factors Derived from Parent Interview Ratings to Behavior Problems of Five Year-Olds. *Child Development*, 1932, 33 : 509-535.
44. Kagan, J. Moss, H.A. *Birth to Marturity : a study in psychological development*. New York : Wiley, 1962.
45. Thomas, S. *An Experiment to Enhance of Self-Concept of Ability and Raise School Achievement among Low-achieving ninth-grade Students*. Dissertation Abstr. 1966, 26 : 4870.
46. Coopersmith, S. *The Antecedants of Self-Esteem*. San Francisco : W.H. Freeman and Co., Publishers, 1967.
47. Ausubel, D.P., and Ausubel, D. *Ego Development among Segregated Negro Children*. In *Education in Depressed Areas* ed. H.A. Passow. New York : Bureau of Publications, Teacher's College, Columbia University, 1963.
48. Crovetto, A.M., Fischer, L.L. Boudreaux, J.L. *The Pre-school Child and His Self-Image*. Division of Instruction and Division of Pupil Personnel, New Orleans Public Schools, 1967.
49. Hawk, T.L. *Self-concepts of the Socially Disadvantaged. The Elementary School J.* 1967, 67 : 196-206.
50. Medinnus G.R. *Adolescent's' Self-Acceptance and Perceptions of Their Parants*. *Journal of Consulting Psychology*, 1965, 29,2 : 150-154.

51. Rosenberg, M. Society and Adolescent Self-Image
Princeton University Press, 1965.
52. de Man, Anton F. Autonomy-Control Variation in Child Rearing and Level of Self-Acceptance in Young Adults. The Journal of Psychology, 1981, 1 Jan: 137-140.
53. Massad., Christopher, M. Sex Role Identity and Adjustment during Adolescence. Child Development. 1981, 52 Dec., 4 : 1290-1298.
54. Jogawars, V.V. Development of Self Concept during Adolescence and Acceptance of the Child By Parents Indian Psychological Review, 1982, 22, Jan, 1: 6-8
55. Sears, R.R., Maccoby, E.E. and Levin, H. Patterns of Child-Rearing. Stanford University Press, Stanford, 1957.
56. Sears, R.R. Relation of Early Socialisation Experiences to Self-Concept and Gender Role in Middle Childhood Child Development, 1970, 41: 267-289.
57. Kılıççı, Y. Üniversite Öğrencilerinin Kendini-Kabullerini Etkileyen Bazı Değişkenler (Yayımlanmamış Doçentlik Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü, Ankara, 1981.

58. Kılıççı, Y. Kendini-Kabul Envanteri El Kitabı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara, 1985.
59. Mass, H.S.: Some Social Class differences in the family system and group relations of pre and early adolescents. *Child Development*, 1951, 22, 145-152.
60. Maccoby, Eleanor, E., Gibbs, P.K., and Staff Methods of Childrearing in two classes. W.E. Martin and Celia B. Standlar (ed). *Readings in Child Development*. New York : Hart Court, Brace and World Inc., 1954, 380-396.
61. Kağıtçıbaşı, Çiğdem. Social norms and authoritarianism: A Turkish-American comparison. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1970, 16, 444-451.
62. Güneysu, Sibel. Anababaların Çocuklara Karşı Tutumları ve Çocuklardaki Davranış Problemleri, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara, 1982.
63. Schaeffer, E.S. A circumplex model for maternal behavior. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 1959, Vol. 59, 226-235.
64. Kagan, Jerome. *Personality Development*. U.S.A. : Harvard University, Harcourt Brace Jovanovich, Inc. 1971.
65. Hetherington, E. Movis and Ross D. Parke. *Child Psychology. A Contemporary view point*. Mc Graw Hill Book Company, 1965.

66. Bronstein, Phyllis. Differences in Mothers' and Fathers' Behaviors Toward Children. A Cross-Cultural Comparison. *Developmental Psychology*, 1984, Vol. 20 No. 6, 995-1003.

E K L E R

KENDİNİ KABUL ENVANTERİYLE İLGİLİ AÇIKLAMA

Bu envantere bir kimsenin kendisine yönelik tutumunu belirlemeye yarayacak çeşitli cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde olumlu veya olumsuz çeşitli insan özellikleri vardır. Bu özellikler ya bir duygu ya bir alışkanlık ya bir inanç ya da bir tutum olabilir. Siz önce her cümlede belirlenen duruma uygun bir kimse iseniz cevabınızı EVET, yok eğer belirlenen durumdan farklı bir kimse iseniz cevabınızı HAYIR olarak vereceğinizi kendi kendinize kararlaştırınız. Sonra böyle olduğunuz veya olmadığınız için "Memnun" ya da "Mutsuz" musunuz ? veya durumunuzdan "Şikayetçi" ya da "Şikayetçi değil" misiniz? Böylece her cümlede verilen durumlarda kendinize ilişkin duygularınızın yönünü ve yeğlilik derecesini düşününüz.

Cevaplamanızı yaparken cevap kağıdında EVET veya HAYIR sözcükleri altında yeralan kendimden "Memnunum" anlamına gelen (M), kendimden "Şikayetçi değilim" anlamında (Şd), kendimden "Şikayetçiyim" anlamında (Ş), "Mutsuzum" anlamında (MS) harfleri için ayrılan yerlerden birini karalayınız. Bazı durumlar olabilir ki o konuda kendinizi ve kendinize ilişkin duygularınızı yeterince tanıyamamış da olabilirsiniz. O zaman "Kendimi tanıyamıyorum" anlamında sondaki (K) cevap aralığını işaretleyiniz.

Ö R N E K L E R

Kendini algılama (Sorular)	EVET				HAYIR				
	M	Şd	Ş	Ms	M	Şd	Ş	Ms	K
1. Arkadaşlarım beni sever.	■	//	//	//	//	//	//	//	//
2. İnsanları severim.	//	//	//	//	//	■	//	//	//

Yukarıdaki birinci örnekte arkadaşlarının kendini sevdiğini ve bu durumdan memnun olduğunu, ikinci örnekte insanları sevmediğini ama bu konuda bir şikayetinin olmadığını, belirtiyor.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi her durum için birtek cevap yeri karalanacaktır. Her cümleyi dikkatlice okuyup anladıktan sonra cevap kağıdında eğer cevabınız EVET ise altındaki Memnunum, Şikayetçi değilim, Şikayetçiyim, Mutsuzum, anlamına gelecek şekilde M, Şd, Ş, Ms harflerinin yerlerinden birini karalayınız. Yok eğer cevabınız HAYIR ise onun altındaki M, Şd, Ş, Ms harflerinin yerlerinden birini karalayarak kendinizi verilen durumla ilgili olarak nasıl bir duygu ile algıladığınızı belirleyiniz.

Bu envanterin her sorusuna doğru, içten ve açık cevap vermeniz önemlidir. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır. İsteddiğiniz takdirde sonuçlar sadece kendinize açıklanacaktır. Bu nedenle cevap kağıdı üzerine kağıdınızın kendinizce tanınmasına yardımcı olacak şekilde ister gerçek adınızı ister takma adınızı yazınız.

KENDİNİ KABUL ENVANTERİ

1. Başarısızlık karşısında çabuk yılıyor ve kendime güvenimi kaybediyorum.
2. Kuşkusuz zayıf yönlerim var ama güçlü yönlerimle başarılı olabiliyorum.
3. Hayatla başedebilme gücüne sahip olduğuma inanıyorum.
4. Geleceğimden umutluyum.
5. Herhangi bir iş yaparken başkalarından fikir almaya ve onu aynen uygulamaya önem veririm.
6. Bir işi planlarken birçok kimselere danışırım ama son kararı kendim veririm.
7. Seçtiğim meslek yeteneklerime uygun gibi görünüyor ama kendi kişiliğim nedeniyle meslekte başarısız olacağımdan korkuyorum.
8. Zaman zaman başarısızlıklarım oluyorsa da bundan dolayı kendimi değersiz bulmuyorum.
9. Kendi şansımı kendim yaratabileceğim inancındayım.
10. Kendimi işe yaramaz zavallı bir kimse olarak görüyorum.
11. Daima başkaları tarafından korunmaya ve desteklenmeye ihtiyacım oluyor.
12. Başarımı gayret ve yeteneğimden çok şansıma borçluyum.
13. Hatalı olduğum zaman hatamı kabul etmek bana zor geliyor.

14. Olduğum gibi davranıyor ve sonucuna da katlanmanın gereğine inanıyorum.
15. Gerektiğinde hatalarımı ve eksik yanlarımı açıklamada sakınca görmem.
16. Hata yaptığımı anlayınca özür dilemekten çekinmem.
17. Nedense bütün aksilikler beni bulur.
18. Gerektiğinde kişinin kendini değiştirebileceğine inanıyorum.
19. Karşılaştığım güçlükler ailemin bana iyi bir eğitim verememiş olmasından ileri geliyor.
20. İnsanlar beni anlamıyor.
21. Sorumluluk almaktan kaçınırım.
22. Kararsız bir insan oluşumdan dolayı yaşamım tatsızlaşıyor.
23. Derslerimden düşük not alışımı genellikle kendi tembelliğimin sonucu olarak görüyorum.
24. Kendimle ilgili konularda karar vermede güçlük çekiyorum.
25. Benimle ilgili konularda yakınlarımın benim yerime karar vermeleri bana güven sağlıyor.
26. Yaptığım seğimlerden ve işlerden dolayı çoğu zaman pişman olurum.
27. Kendimi qünahlarımdan dolayı değersiz buluyorum.
28. Geçmişime bakınca aşırı bir utanç ve pişmanlık duyuyorum.

29. Kendimi yaşamağa değer ve toplum içinde yeri olan bir kimse olarak görüyorum.
30. Yaptıklarımın dolayısıyla Allah'ın beni cezalandıracağından korkuyorum.
31. Ailemin beni olduğumdan daha iyi görmesi karşısında onları aldatmış olmanın üzüntüsünü duyuyorum.
32. Haksızlıklar karşısında bile kendimi savunamıyorum.
33. Zor durumlarda genellikle yalan ve hileye başvurmam.
34. Genellikle dedikodu yapmaktan hoşlanmıyorum.
35. Hakkımda asılsız dedikodular yapıyor.
36. Hakkımda gerçeğe dayanan bazı dedikodular var.
37. Genellikle başkalarının yanında terler ve bunalırım.
38. Bir topluluk içinde bütün gözler bana çevrilmişcesine tedirgin olurum.
39. Yabancılarla tanışmak ve yeni dostlar edinmekten hoşlanırım.
40. Kendimle ilgili sorunların çözümünde gerekirse başkalarının yardımını isteyebilirim.
41. Başkaları beni seyrederken iş yapamıyorum.
42. Başkaları bana baktığında yürümeyi şaşırıyorum.
43. Arkadaşlarımın davetini beklemeden gerektiğinde onların grubuna katılırım.
44. Gerektiğinde duygu ve düşüncelerimi açıklayabilirim.

45. Gerektiğinde bildiklerimi ve gördüklerimi başkalarına anlatabilirim.
46. Genellikle topluluk içinde bulunmaktan hoşlanırım.
47. Girişken bir insan sayılırım.
48. Bana baktıklarında mutlaka bir kusurum olduğu duygusuna kapılırım.
49. Topluluk içinde rahat konuşamıyorum.
50. Genellikle başkalarının dikkatini üzerime çekmekten sıkılırım.
51. Yerinde ve haklı bile olsa yüzüme yapılan övgülerden utanırım.
52. Diğer insanlar hakkındaki düşünce ve kanılarımı başkalarının lafıyla değiştirmem.
53. Olaylar ve insanlar hakkındaki yargılarımı kendi deneyimlerimle oluştururum.
54. Başkaları benim değer ve inançlarıma ters düşen bir işi yapmamı istediklerinde onları red edemem.
55. Olduğum gibi görünmekten hoşlanmıyorum.
56. Kendi değer ve inançlarım başkalarınıninkine ters düşse bile onları açıkca ortaya koyar ve savunurum.
57. Başkalarının ahlâk değerlerine uygun davranmayabilirim.
58. Genellikle isteklerim beğenilerim ve değerlerime uygun bir yaşam sürüyorum.

59. Başkalarının benim inançlarıma ve değerlerime uygun davranmasını beklemiyorum.
60. Genellikle olduğum gibi davranırım ve olduğum gibi görünmeye çalışırım.
61. Gerektiğinde hakkımı ararım.
62. Genellikle kendimden çok başkalarını memnun etme çabasımdayım.
63. Eğer duygu ve düşüncelerimden utanırsam bunları tam karşıtı olan bir davranışla gizlerim.
64. Arkadaşlarımdın birçoğu kadar güzel ya da yakışıklıyım.
65. Kendimi oldukça çirkin ve sevimsiz buluyorum.
66. Normal bir beden yapısına sahibim.
67. Boyum oldukça kısadır.
68. Oldukça sıska ve çelimsizim.
69. Gizlediğim bazı fizik kusurlarım var.
70. Kulağım iyi işitmiyor.
71. Gözlük takmak zorundayım.
72. Oldukça şişmanım.
73. Sağlıklı bir insanım.
74. Güzel olmayan yanlarım kadar güzel yanlarım da var.
75. Doğuştan getirdiğim bedensel bir özürüm var.
76. Kalıtsal bir özürüm var bu benim çocuklarımda da görülebilir.

77. Karşı cinsten arkadaşlarımın bana duygusal yaklaşımından utanıyorum.
78. Karşı cinsin duygusal yaklaşımı beni öfkeliendiriyor.
79. Kızlı erkekli bir toplantıda kendimi rahat hissetmiyorum.
80. Kendi cinsiyetimden (kız ya da erkek olmaktan) memnunum.
81. Karşı cinsten arkadaşlarımla beraber olmaktan mutluluk duyuyorum.
82. Okul yaşamında arkadaş seçerken kız erkek ayırımı yapmam.
83. Cinsel dürtüler kontrol altına alınmalı ama utanç verici sayılmamalı.
84. Toplumun onayladığı durumlarda bile cinsel ilişkileri kirli ve iğrenç buluyorum.
85. Karşı cinsten biri(leri)nin benimle duygusal yakınlık kurma isteğinde olduğu kanısındayım.
86. Arkadaş saydıklarım beni arar ve benden hoşlanırlar.
87. Arkadaşlarım benim dostluğuma güvenirler.
88. Arkadaşlarım beni pısırık ve beceriksiz bulurlar.
89. Arkadaşlarım beni küçümsüyorlar.
90. Arkadaşlarım beni gruplarına isteyerek alırlar.
91. Arkadaşlarım ciddi işlerde ve çalışmalarda benimle beraber olmak isterler.

92. Arkadaşlarım beni ağız gevşek ve sır saklamaz bulurlar.
93. Hiç kimse beni sevmiyor .
94. Arkadaşlarım bana düşman oldular.
95. Ailem beni çok sever ve önemser.
96. Öğretmenlerin çoğu beni diğer arkadaşlarım kadar önemsemiyorlar.
97. Çevremdeki insanlar beni ilgilendiren konularda bile benim fikrimi almazlar.
98. Ev sahibini rahatsız edeceğim düşüncesiyle misafirliğe gitmekten çekinirim.
99. Diğer insanlar arasında bir yerimin olduğuna inanıyorum.
100. Diğer insanları kendimden uzaklaştıracak kadar çevreme koku saçıyorum.
101. İnsanlar beni övdüklerinde içimden bu kadar değerli olmadığımı düşünürüm.
102. Arkadaşlarım beni yetenekli fakat alçak gönüllü bulurlar.
103. Kolay arkadaş edinebilirim.
104. Psikolojik yönden normal ve rahat bir insan sayılırım.
105. Gerektiğinde yaşamın kötü yönleriyle yüzyüze gelmekten çekinmem.
106. Kendimi dürüst ve samimi bir insan olarak görüyorum.
107. İstemediğim halde çabuk kızıyor ve sinirleniyorum.

108. İnsanları seviyorum ve onlarla beraberlikten mutlu oluyorum.
109. Yaşamın güzel ve ilginç yanlarını görerek mutlu oluyorum.
110. Kendi çabamla yenebileceğim güçlüklerden dolayı mutsuz olmam.
111. Yeni durumlara kolay uyum yapabiliyor ve yeni yaşantılardan hoşlanıyorum.
112. Alınçan bir insan değilim.
113. Sebatlı ve iradeli bir insanım.
114. Kolay mutlu olamıyorum genellikle karamsar bir insanım.
115. Kendimi yaşamağa değer ve toplumda yeri olan bir kimse olarak görüyorum.
116. Başkalarıyla ilişkilerimde onların duygu ve düşüncelerini gözetirim.
117. Anlamlı ve amaçlarıma uygun bir yaşam sürdüm.
118. Bazen yalnızlıktan hoşlanırım.
119. Eleştiriyi benliğime yöneltmiş bir tehdit olarak görürüm.
120. Eleştirilerden önce rahatsız olsam bile sonradan üzerinde durur ve yararlanma gereği duyarım.
121. Bazı konularda başarısız olabilirim ama verimli ve başarılı olduğum alanlar da var.

122. Bazı alışkanlık ve kusurlarıma rağmen gene de normal ve uyumlu bir insanım.
123. Üzerime aldığım görevi kusursuz yapmam şarttır.
124. Bazen ters ve geçimsiz bazen ise sıcak ve yumuşak olurum.
125. Çirkin ve sevimsiz yönlerimi iyi ve sevimli yönlerim kapatıyor.
126. Arkadaşlarım bazı kusur ve noksanlarımı şaka konusu yaparak beni incitiyorlar.

ANA - BABA TUTUMU ENVANTERİ

Bu ölçek ana ve babanın size karşı tutumunu ölçmek amacıyla ile hazırlanmıştır. Ölçekte 120 ifade vardır. Sizden istenen, her ifadeyi dikkatle okuyup, ifadenin annenize, babanıza ya da her ikisine uygun oluşuna göre A, B ya da İ olarak cevaplamanız, eğer ifade hiçbiri için uygun değilse H harfi ile cevaplamanızdır.

Cevaplama şeklini daha iyi açıklamak için örnek üzerinde duralım :

ÖRNEK I

A B İ H

■ // // // Bana sık sık hediyeler alır.

Yalnız annenizin size sık sık hediyeler aldığını babanızın hiç almadığını düşünelim. Bu durumda cevabınız A olacaktır. Örnekte, cevap kağıdında A şikkı işaretlenmiştir.

ÖRNEK II

A B İ H

// ■ // // Bana sık sık hediyeler alır.

Size yalnız babanız sık sık hediyeler alıyor, anneniz almıyorsa cevabınız B olacaktır.

ÖRNEK III

A B İ H

// // ■ // Bana sık sık hediyeler alır.

Hem anneniz hem babanız size sık sık hediyeler alıyorsa cevabınız I olacaktır.

ÖRNEK IV

A B I H

// // // **■** Bana sık sık hediyeler alır.

Ne anneniz ne babanız size hediye almıyorsa cevabınız H olacaktır.

İfadelerin bazıları geçmiş bazıları geniş zamanlıdır. Anne ve babanızın size karşı tutumunda son zamanlarda bazı değişiklikler olmuş olabilir. Sizden istenen, anne ve babanızın size karşı genellikle nasıl davrandığını dikkate alarak ifadeleri cevaplamanızdır.

Anne ya da babalarını kaybetmiş olanlar, varsa üvey anne ya da babalarının veya anne ya da babayı temsil eden yakınlarının tutumlarını dikkate alarak ifadeleri cevaplayabilirler.

1. Arkadaşlarımı benim gözümle görmeye çalışırdı.
2. Sevmediğim bir yemeği sırf bana yarayacağı düşüncesiyle zorla yedirdiği çok olmuştur.
3. Daima kendi aklımı kullanmama ve kararlarımı kendim vermeme beni teşvik etmiştir.
4. Nadiren beni bir işe teşvik edip desteklemiştir.
5. Küçük kabahatlerimi bile çok şiddetle cezalandırırdı.
6. Yerinde ve uygun kararlar verebileceğime inanır.
7. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını vermiştir.

8. Gençlerin, ailelerinin seçeceği ya da onaylayacağı kimselerle evlenmesi gerektiği görüşündedir.
9. Muşeret kurallarını öğrenmede kendisinden hiç yardım görmedim.
10. Arkadaşlarımın evimize gelmesinden hoşlanmaz, benim onların evine gitmemi isterdi.
11. Karşılaştığım bir güçlükte kendi bulduğu çözüm yolunu uygulamaya beni zorlardı.
12. Bir çatışmaya girdiğim zaman kimin neden haklı olduğunu görmeme yardım eder.
13. Karşı cinsten bir arkadaşımın aramda geçenleri kendisine rahatça anlatabilirim.
14. Birşeyi yapmamı üstüste söyler mazeretimi dinlemez.
15. Karşı cinsten arkadaş edinmemi hoş karşılamaz.
16. Çok zaman beni dinleyemeyecek kadar meşguldü.
17. Çok cana yakın ve müşfik bir insandır ; evladı olmaksızın gurur duyuyorum.
18. Yapabileceğimden fazlasını yapmaya beni zorlardı.
19. Sık sık beni başından atmak istediğini hissedirdim.
20. Kendisine çok ihtiyacım olduğu zamanlar ya evde bulunmaz ya da fazla meşgul görünürdü.
21. Kötülemekten çok överdi ama bunda çok ileri gitmezdi.

22. Oldukça küçük yaştayken bile kendime ilişkin ufak tefek kararlar almaya beni teşvik ederdi.
23. Daima öfkesine hâkim olmuş pek seyrek olarak ufak tefek şeylere kızmıştır.
24. Sokağa çıkıp oynamak için her seferinde kendisinden izin almak zorundaydım.
25. Sofrada konuşmama izin vermezdi.
26. Bana karşı, inkânları ölçüsünde cömert olmayı bilmiştir.
27. Bütün gün boyunca sokaklarda başıboş dolaşmama aldırış etmezdi.
28. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinleyecek vakti vardı.
29. Okul gezilerine katılmama izin vermez.
30. Beni benimsemekten çok bana katlandığı duygusu içindeydim.
31. Etrafta başka yetişkinler olduğu zaman beni görmezlikten gelir, sorduklarıma cevap vermezdi.
32. Daima gücüne ve kararlarımın isabetine güvenirdi.
33. Daima yaptıklarımla yakından ilgilenirdi.
34. Okuldan parlak notlar getirmediğim zamanlar çok kızar.
35. Okulda üstün başarı göstermemde o kadar ısrar eder ki bu yüzden not konusunda aşırı derecede kaygılanırım.

36. Duygu ve ihtiyaçlarımaya karşı daima hassas davranmıştır.
37. Bana yeterince özgürlük vermiştir.
38. Kimlerle arkadaşlık ettiğim onu pek ilgilendirmezdi.
39. "Sırf benim için" hiçbir şey getirmez, birlikte çarşıya çıktığımızda şeker, çiklet, balon gibi şeyler almayı düşünmezdi.
40. Seks konusunda o kadar mutaassıptır ki onun yanında bu konuya ilgi gösteremem.
41. Çocukken pis ve düzensiz bir kılıkla dolaşmam onu rahatsız etmezdi.
42. Güç durumda olduğum zamanlar bana daima cesaret vermiştir.
43. Hiçbir zaman bir şeyi onu tatmin edecek kadar iyi yapmam.
44. Dinî ve siyasî konularda kendisi ile aynı fikirde olmadığım zaman benimle daima alay etmeş ve benim bu konuları kavramayacak kadar cahil olduğumu ileri sürmüştür.
45. Haklı olduğum zaman bunu bana açıkça söylerdi.
46. Görüşlerim, fikirlerim, duygu ve ihtiyaçlarımaya ilgi lenmezdi.
47. Kendisini öpmek, kucaklamak istediğimde bundan rahatsız olduğunu hissedirdim.

48. Ancak hak ettiğim zaman beni cezalandırmıştır.
49. Benimle ilgili bir karar alınırken istek ve ihtiyaçlarımı dikkate alır.
50. Cinsiyet ile ilgili konulara karşı normal ve sağlıklı bir tavır geliştirmeme yardım etti.
51. Geleceğime karşı içten bir ilgi göstermiş, ama hiçbir zaman amaçlarımı kendisi belirlemeye kalkışmamıştır.
52. Hemen hemen hiçbir konuda görüşümü sormaz.
53. Çocukluğumda bana hikaye, masal anlatmak için vakit harcamazdı.
54. Bir derdim olduğu zaman beni dinlemeye hazırды.
55. Anlaşamadığımız konularda da fikirlerimi rahatca anlatmama imkân verir ve beni sabırla dinler.
56. Anlayamadığım şeyleri anlatmaya gayret etmezdi.
57. Hakkımdaki kararları çok kere kendisi verir.
58. Bana karşı o kadar soğuktu ki "acaba öz evlâdı değilmiyim?" diye bir şüphe vardı içimde.
59. Kazancı elverdiği halde benim için para harcamaktan çekinir, yetecek kadar harçlık vermezdi.
60. Evde var oldukça sevdiğim bir şeyi istediğim kadar yememe itiraz etmez.
61. Kendisine sormaksızın şahsî eşyalarından herhangi birini alıp kullanmama izin vermiştir.

62. Uygun zamanlarda kendisinden izin almaksızın oynamak için sokağa çıkabilirdim.
63. Kişisel problemlerimi kendisine açmakta çok zorluk çekerdim.
64. Bugün bile kendisine sormadan bir arkadaşımın sinemaya gidemem.
65. Okuldan ya da gezmeden eve ne zaman döndüğüm onu hiç ilgilendirmezdi.
66. Kendisinin gerçekleştirmediği arzularını bende gerçekleştirmiş görmek istediğini hissediyorum.
67. Elbisemi kirlettiğim zaman çok kızardı. Bu yüzden bazı sevdiğim oyunlara katılmazdım.
68. İlgi ve yeteneklerime uygun meslek seçmede beni serbest bırakmıştır.
69. Bir güçlkle karşılaştığımda istediğim yardımı sağlar fakat kararı bana bırakırdı.
70. Beni başından savmak istediğini hissedirdim.
71. Nadiren bana bir şeyler öğretmeye çalışırdı.
72. Beni daha temiz ve güzel giydirebilirdi inancındayım.
73. Beni sık sık başkaları ile karşılaştırmış ve onların benden ne kadar üstün olduklarını söyleyip durmuştur.
74. Bana açıkca belli etmese de beni sevdiğini hissediyorum.
75. Herhangi bir konuda isabetli karar verebileceğime inanmazdı.

76. Beklentilerine uygun davranmazsam bazen haftalarca bana küser.
77. Ailemizi ilgilendiren konularda benim de fikrimi sorar, karar verirken dikkate alır.
78. Sağlık muayenesine ihtiyacım olduğunda bunu hep ihmal ederdi.
79. Ancak istediğini yerine getirdiğim zaman beni okşar öperdi.
80. Hastalıklarında benimle pek az ilgilenirdi.
81. Beni sık sık cezalandırırdı fakat ben bu cezaların nedenlerini çok kere bilmezdim.
82. Eve geldiklerinde arkadaşlarıma iyi davranırdı.
83. Vakti olduğu halde derslerime hiç yardım etmezdi.
84. Bana daha az hükmetmesini isterdim.
85. Makul hudutlar içinde mümkün olan fırsatlara sahip olmam gereğine inanırdı.
86. Varlığımdan habersiz görünür hiçbir konuda fikrimi sormaz.
87. Beni cezalandırdıktan sonra aşırı sevgi ve şefkat gösterirdi.
88. Nüktedan bir kimsedir ama hiçbir zaman benimle alay etmemiştir.
89. Kendisine yaklaştığımda çok kere soğuk bir şekilde karşılık verirdi.

90. Okulda aldığım notlar onu hiç ilgilendirmez.
91. Hoşlanmadığı kimselerle arkadaşlık etmemi kesinlikle yasaklar.
92. Elbiselerimin kumaşlarını ve biçimlerini kendisi seçerdi.
93. Yüksek tahsil yapmazsam çok mutsuz olacağını ima eder dururdu.
94. Bir başkası ile konuşurken kendisine soru sormama ya da kendisinden bir şey istememe katıyen kızmazdı.
95. Beni dünyaya getirdiğine pişman görünürdü.
96. Hiçbir zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder görünmemiştir.
97. Beraber çalışırken işlerin nasıl ve neden böyle olduğunu açıklamaya çalışır.
98. Daima iyi bir evladın, ana-babasının istediği biçimde yetişen onların dediklerini aynen yerine getiren kimse olduğunu söyler dururdu.
99. Kendisini memnun etmek için bu alanda okuyorum. Oysa hayatımı başka türlü kazanmak isterdim.
100. Cinsiyet konusunda karşılaştığım problemlerimi kendisine açtığımda çok ilgisiz davranmıştır.
101. Yalnız derslerimle uğraşmamı ister, oyun oynamak istediğim zaman çok öfkelenirdi.

102. Yatma saatim gelince beni hemen yatağa yollar, misafir çocukları ile oynamama izin vermezdi.
103. Ergenlik çağında benimle pek az meşgul olmuştur.
104. Yemeğimi hazırlamadığı için aç kaldığım olmuştur.
105. Beni anlamak için daima içten bir gayret sarfederdi.
106. (Annelik)-(Babalık) ödevinin kendisini bir esir durumuna düşürdüğünü, kendisini bu işe feda ettiğini söyler dururdu.
107. Üzüntülü anlarımda bana çok az şefkat göstermiştir.
108. Artık çocuk olmadığımın farkında değil görünüyor.
109. Bana her zaman iyi bir rehber oldu ve hiçbir zaman davranışlarıma hükmetmedi.
110. Tabağımdakileri tamamen bitirmeden sofradan kalkmama izin vermez.
111. Nadiren bana "moral destek" vermiştir.
112. Beni nadiren cezalandırırdı ve hiçbir zaman arkadaşlarımla yanında utandırmadı.
113. Bana ait kararları çok kere kendisi verirdi.
114. Beni başkalarının yanında küçük düşürücü sözler söyler, kırıcı tenkitlerde bulunurdu.
115. Çocukların yaradılıştan kötü olduğuna inanır, devamlı kontrol altında bulunmaları gerektiğini savunur.

116. Onun gözünde değersiz bir insanım.
117. Beni cezalandırmaktansa meseleleri benimle konuşup tartışmayı tercih eder.
118. Karşı cins hakkında daima korku ve güvensizlik uyandıracak telkinlerde bulunur.
119. Anlattıklarımı daima cankulağı ile dinler fakat hiçbir zaman sırlarımı öğrenmeye kalkışmaz.
120. Başkalarına benden daha fazla önem verir, daha nazik davranır.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü
Kişisel Bilgi Formu

1. Adınız Soyadınız (yada rumuzunuz) :
2. Cinsiyetiniz
 1. Kız
 2. Erkek
3. Doğum Tarihiniz :
4. Kaç kardeşsiniz ?
 1. Tek
 2. 2-3
 3. 4 ve üstü
5. Siz kaçınıcı çocuksunuz ?
 1. İlk çocuk
 2. Ortanca (yada ortancalardan biri)
 3. Son çocuk
6. Anneniz ;
 1. Sağ
 2. Ölü
7. Anneniz ;
 1. Öz
 2. Üvey
8. Babanız ;
 1. Sağ
 2. Ölü
9. Babanız ;
 1. Öz
 2. Üvey
10. Evde sizinle birlikte yaşayan (anne baba hariç) başka yetişkin varmı?
 1. Evet
 2. Hayır
11. Annenizin öğrenim düzeyi
 1. Okuma yazması yok
 2. İlkokul mezunu
 3. Ortaokul mezunu
 4. Lise mezunu
12. Babanızın öğrenim düzeyi
 1. Okuma yazma yok
 2. İlkokul mezunu
 3. Ortaokul mezunu
 4. Lise mezunu

13. Ailenizin aylık gelir düzeyi nedir?

14. Şimdiye kadar içinde yetiştiğiniz çevre

1. Köy 2.Kasaba 3.Şehir 4.Metropolitan(Ankara,
İstanbul,İzmir)

ANA-BABA TUTUMU ENVANTERİ

CEVAP KAĞIDI

A : Anne

İ : İkiside

B : Baba

H : Hiçbiri

Denek No :

	A	B	İ	H		A	B	İ	H
1.	//	//	//	//	28.	//	//	//	//
2.	//	//	//	//	29.	//	//	//	//
3.	//	//	//	//	30.	//	//	//	//
4.	//	//	//	//	31.	//	//	//	//
5.	//	//	//	//	32.	//	//	//	//
6.	//	//	//	//	33.	//	//	//	//
7.	//	//	//	//	34.	//	//	//	//
8.	//	//	//	//	35.	//	//	//	//
9.	//	//	//	//	36.	//	//	//	//
10.	//	//	//	//	37.	//	//	//	//
11.	//	//	//	//	38.	//	//	//	//
12.	//	//	//	//	39.	//	//	//	//
13.	//	//	//	//	40.	//	//	//	//
14.	//	//	//	//	41.	//	//	//	//
15.	//	//	//	//	42.	//	//	//	//
16.	//	//	//	//	43.	//	//	//	//
17.	//	//	//	//	44.	//	//	//	//
18.	//	//	//	//	45.	//	//	//	//
19.	//	//	//	//	46.	//	//	//	//
20.	//	//	//	//	47.	//	//	//	//
21.	//	//	//	//	48.	//	//	//	//
22.	//	//	//	//	49.	//	//	//	//
23.	//	//	//	//	50.	//	//	//	//
24.	//	//	//	//	51.	//	//	//	//
25.	//	//	//	//	52.	//	//	//	//
26.	//	//	//	//	53.	//	//	//	//
27.	//	//	//	//	54.	//	//	//	//

	A	B	I	H		A	B	I	H
55.	//	//	//	//	81.	//	//	//	//
56.	//	//	//	//	82.	//	//	//	//
57.	//	//	//	//	83.	//	//	//	//
58.	//	//	//	//	84.	//	//	//	//
59.	//	//	//	//	85.	//	//	//	//
60.	//	//	//	//	86.	//	//	//	//
61.	//	//	//	//	87.	//	//	//	//
62.	//	//	//	//	88.	//	//	//	//
63.	//	//	//	//	89.	//	//	//	//
64.	//	//	//	//	90.	//	//	//	//
65.	//	//	//	//	91.	//	//	//	//
66.	//	//	//	//	92.	//	//	//	//
67.	//	//	//	//	93.	//	//	//	//
68.	//	//	//	//	94.	//	//	//	//
69.	//	//	//	//	95.	//	//	//	//
70.	//	//	//	//	96.	//	//	//	//
71.	//	//	//	//	97.	//	//	//	//
72.	//	//	//	//	98.	//	//	//	//
73.	//	//	//	//	99.	//	//	//	//
74.	//	//	//	//	100.	//	//	//	//
75.	//	//	//	//	101.	//	//	//	//
76.	//	//	//	//	102.	//	//	//	//
77.	//	//	//	//	103.	//	//	//	//
78.	//	//	//	//	104.	//	//	//	//
79.	//	//	//	//	105.	//	//	//	//
80.	//	//	//	//	106.	//	//	//	//
					107.	//	//	//	//
					108.	//	//	//	//

Sevgili Öğrenci Arkadaşım

Size şimdi bir anketle iki envanter uyguluyoruz. Ankette Üniversitede okuyan gençlerin özgeçmişleriyle ilgili, envanterlerde ise bir kimsenin kendi kişiliğine ilişkin tutumunu ve diğerinde ise ana-babanın tutumunu yansıtan sorular bulunmaktadır.

Bu anket ve envanterleri size uygulamadaki tek amacım sadece üniversitede okuyan gençlerin kendi kişiliklerine karşı geliştirdikleri tutumun ana-babaların onlara karşı geliştirdikleri tutumlardan nasıl etkilendiğini araştırmaktır.

Ankette vereceğiniz cevapların doğru ve içten olması ve sizi olduğunuz gibi yansıtmasını önemle rica ederken sizin cevaplarınızın başkalarına kesinlikle gizli tutulacağına hiçbir zaman hiçbir nedenle hiç kimseye açıklanmayacağını bilmenizi isterim. Ancak envanterlerin kendinizle ilgili sonuçlarını öğrenmek sizin için ilginç olabilir. O zaman cevap kağıdına sadece bir ad ya da bir rumuz yaparak aşağıdaki adresten kendi sonucunuzu yalnız kendiniz öğrenebilirsiniz.

Anket ve envanterlere vereceğiniz doğru ve içten cevaplarınızla söz konusu araştırmaya yapacağınız katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Adres :

Ev Ekonomisi Yük.Ok.
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
Bölümü

Araştırmacı
Sibel Güneysu